

**KUORTANE – LAPUA - ALAJÄRVI
- maantie n:o 711 parantamisalueen
arkeologinen inventointi
välillä Ruona – Menkijärvi
sekä kohteiden
Kuortane Soukkakangas 1 ja
Kuortane Rappukangas
arkeologinen tarkkuusinventointi
2023**



**Timo Sepänmaa
Alexander Bakhia**



Tilaaaja: Destia Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Merkkien selitykset.....	3
Vanhoja karttoja	7
Työn taustaa.....	11
Alueen kuvausta	11
Inventointi.....	12
Tulos	12
Lähteet	12
Kiinteät muinaisjäännökset	13
1 KUORTANE SOUKKAKANGAS 1	13
2 KUORTANE SOUKKAKANGAS 2	19
3 KUORTANE RAPPULAMPI	19
6 ALAJÄRVI HAIMARI	22
7 ALAJÄRVI KÄPYKANGAS.....	23
8 LAPUA NIEMELÄ.....	25
9 KUORTANE LAKAJOKI	26
10 KUORTANE NUOLIPUUNKONTO	27
Muut kulttuuriperintökohteet	29
4 KUORTANE RUONAN SILTA.....	29
Löytöpaikka.....	31
5 ALAJÄRVI ORAVA.....	31
Muut kohteet	32
11 KUORTANE PESONEN.....	32
12 ALAJÄRVI KANGASTIE.....	33
13 KUORTANE HEROJA.....	34
14 KUORTANE SIPPOLA.....	35
Havaintoja.....	36
15 KUORTANE STÅHLIN MUISTOMERKKI	36
16 KUORTANE LEIPÄKIVI	37
17 KUORTANE AKANRISTI	38
19 ALAJÄRVI KORSUMUSEO	39

Kansikuva: Kuortaneen Ruonan pengertiesiltaa (kohde 4) koilliseen.

Perustiedot

Alue: Maantien n:o 711 parantamisalue välillä Kuortane Ruona – Alajärvi Menkijärvi.

Tarkoitus: Selvittää alueella olevat arkeologiset kohteet sekä kiinteiden muinaisjäännösten ja muiden kulttuuriperintökohteiden osalta niiden suojelualuerajaukset tiehankkeen suuntaan.

Tutkimuslupa: 28.6.2023 MV/25103/2023

Työaika: Maastotyö: 24.-28.7.2023

Tilaaaja: Destia Oy

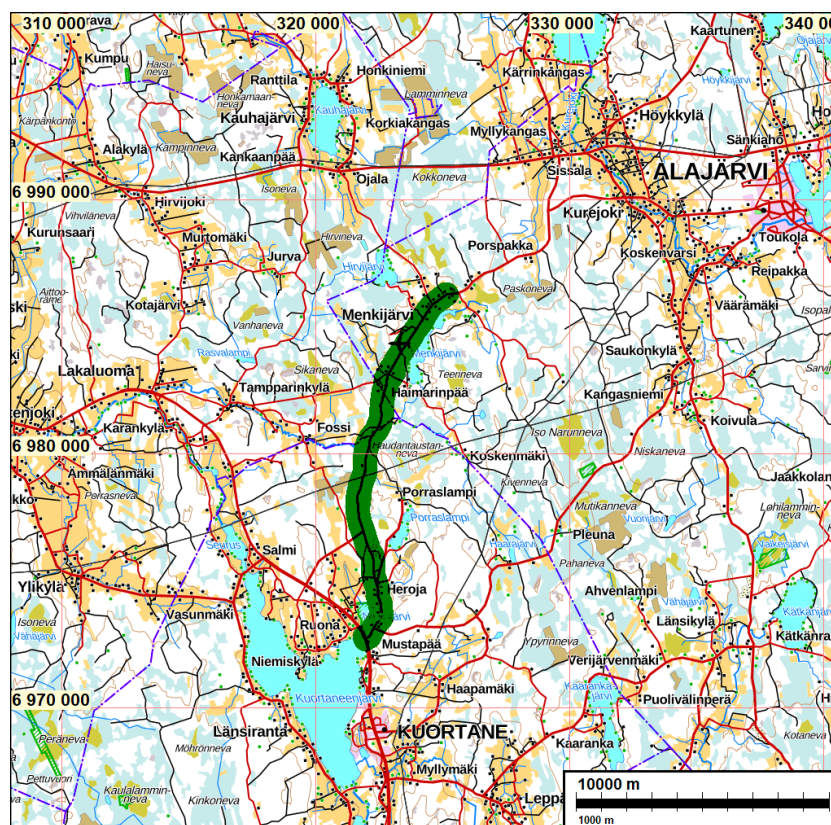
Tekijät: Mikroliitti Oy. Maastotyö: Timo Sepänmaa ja Alexander Bakhia. Raportti: Timo Sepänmaa.

Aikaisemmat tutkimukset alueella: Itäpalo 2017, Käsälä 2007, Lehtonen 2008, Sepänmaa 2000

Tulos:

Ennen inventointia tielinjalta tai sen lähituntumasta tunnettiin viisi arkeologista kohdetta. Kolme niistä on kiinteitä muinaisjäännöksiä (3 kivistä asuinpaikkaa, joista yhteen liittyy ajoittamaton pyyntikuoppa-alue). Muita kulttuuriperintökohteita tunnettiin yksi (historiallisen ajan pengersilta) ja kivistä löytöpaikkoja yksi. Inventoinnissa löytyi lisäksi 5 kiinteää muinaisjäännöstä, joista 4 on tervahautoja ja yksi hiilihautakohde (jossa 2 hiilihautaa). Lisäksi tässä raportissa mainitaan neljä ”muuta kohdetta”, joista yksi on ilmeisen nuori kiviröykkiö ja kolme vanhoja, edelleen asuttuja, talonpaikkoja.

Inventoinnin jälkeen alueelta tunnetaan 8 kiinteää muinaisjäännöstä (sm), 1 muu kulttuuriperintökohde (S), yksi kivistä löytöpaikka (ei suojelukohde) sekä 4 muuta kohdetta (eivät suojelukohdetta).



Lähestymiskartta. Paranneltava tielinja merkitty vihreällä viivalla.

Selityksiä:

Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta heinäkuussa 2023, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 7/2023. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunusta. Valokuvat ovat tallessa Mikrolahti Oy:n serverillä. Kuvat: Timo Sepänmaa ja Alexander Bakhia.

Kartat

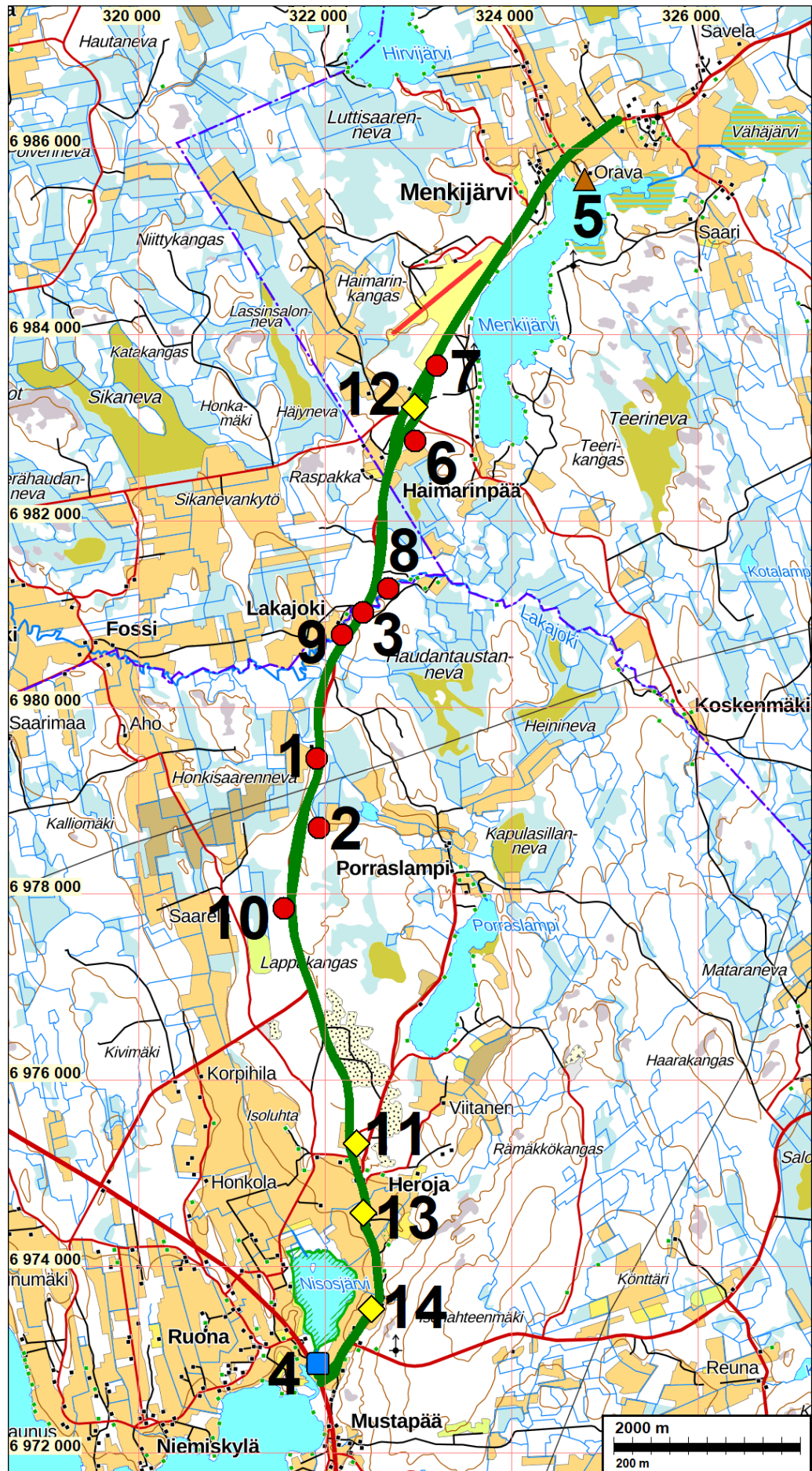
Merkkien selitykset

Kaikilla kartoilla on käytetty samoja symboleita, jollei toisin ilmoitettu:

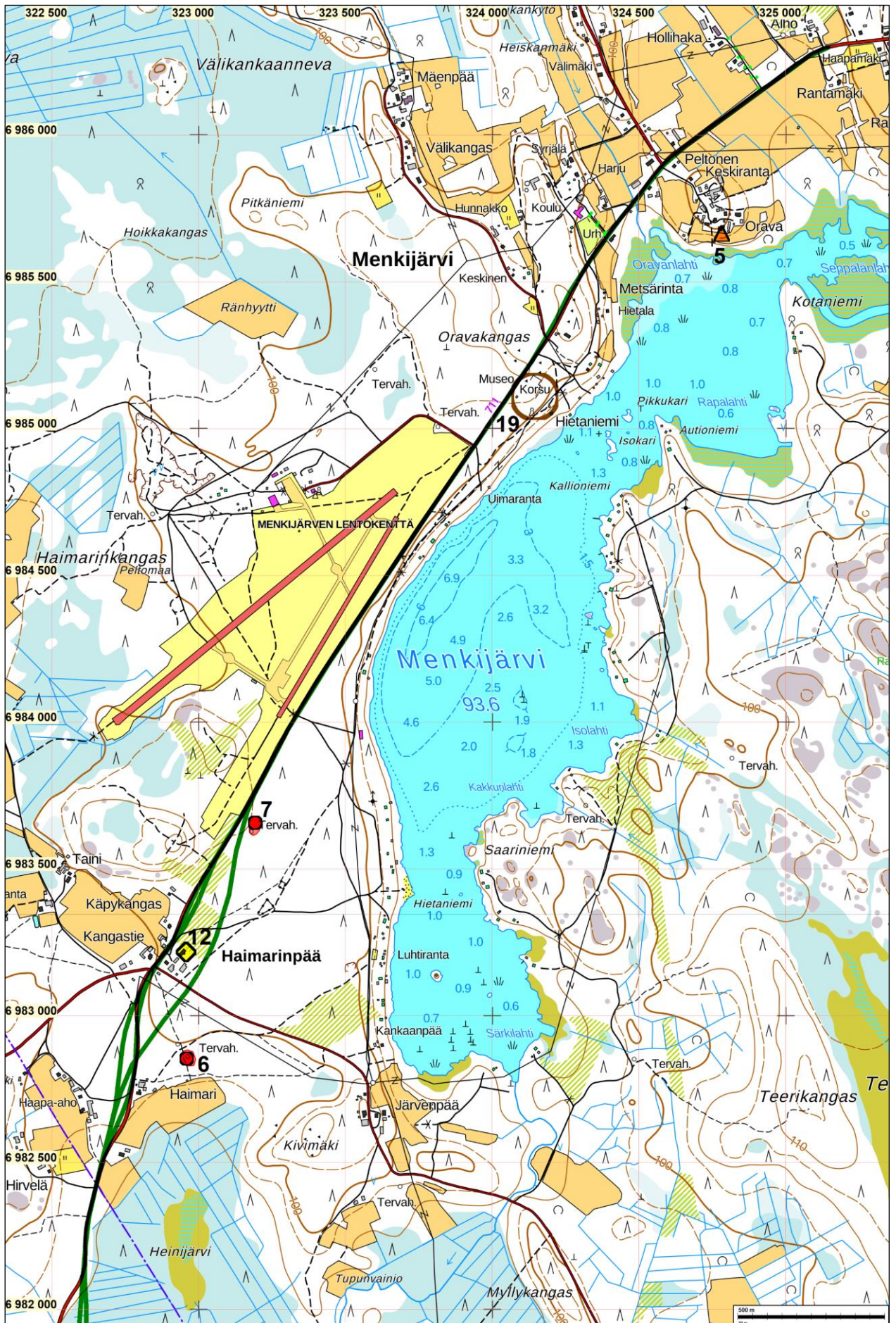
- = kiinteä muinaisjäännös
- = muu kulttuuriperintökohde
- ▲ = löytöpaikka
- ◆ = muu kohde

Suuri ruskea ympyrä = muu havaintopaikka (ei arkeologinen kohde)

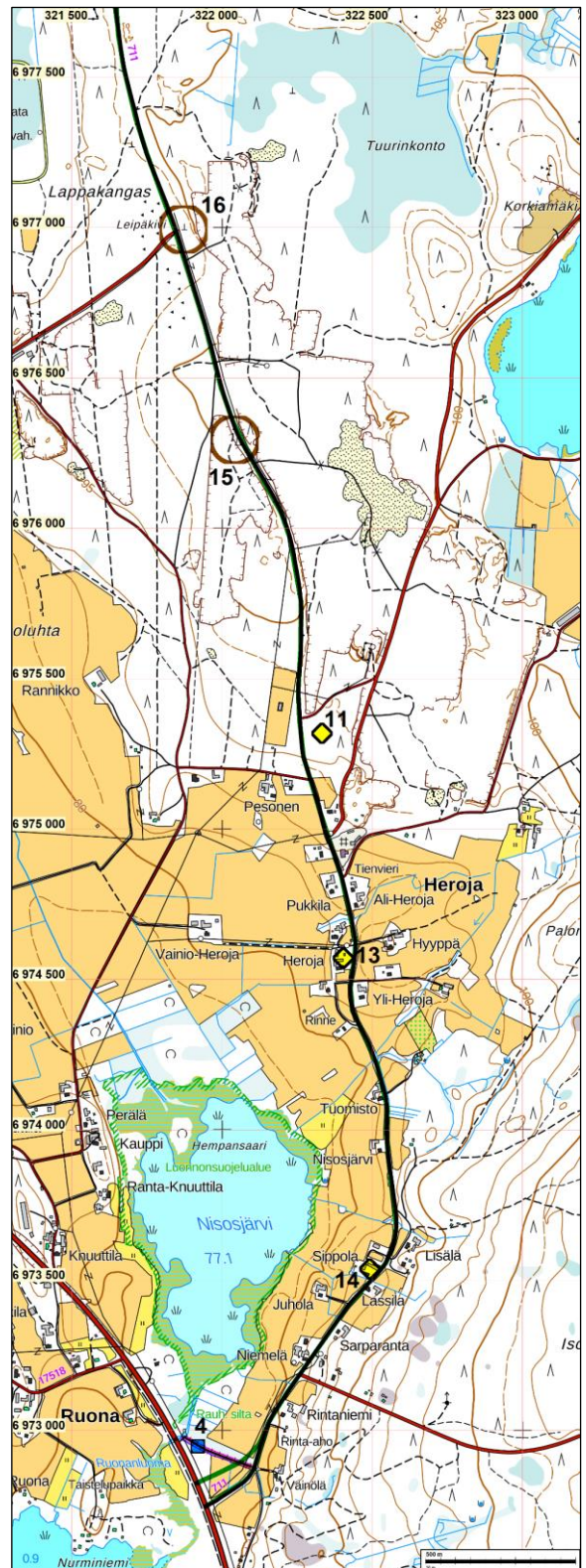
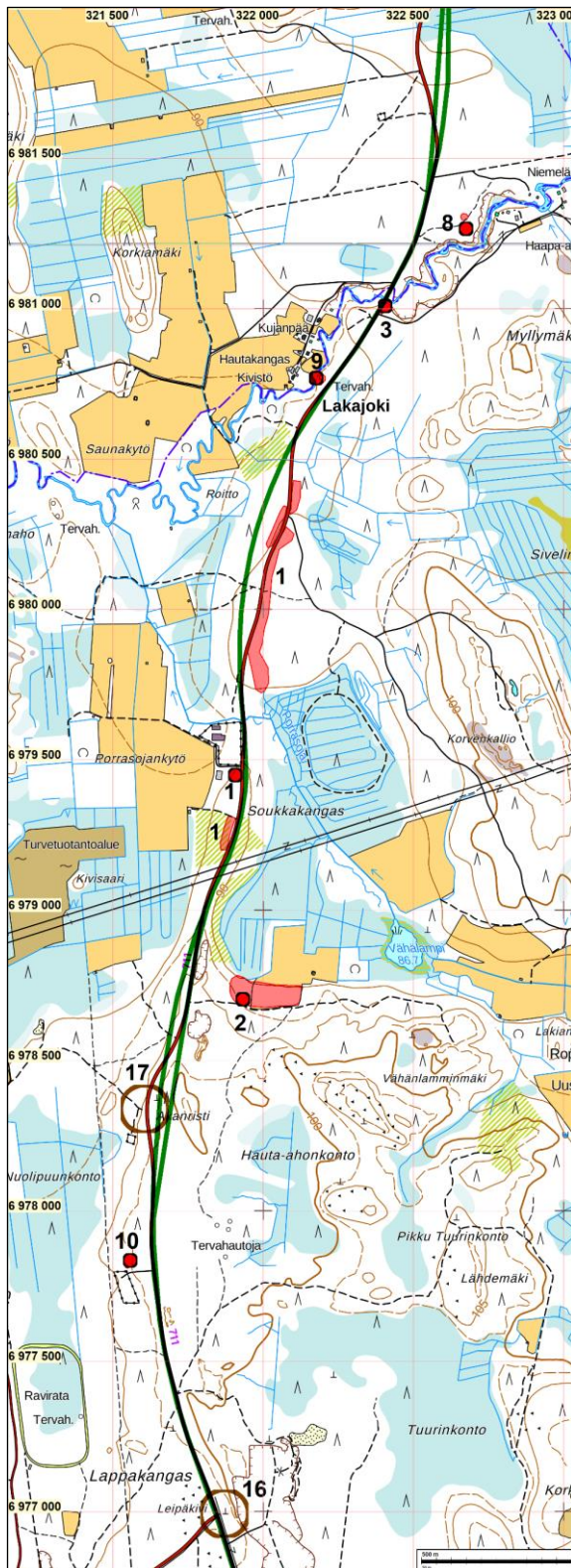
Tielinjavaihtoehdot on merkitty karttoihin paksulla vihreällä viivalla.



Yleiskartta 1. Tielinja vihreällä viivalla. Arkeologiset kohteet merkitty symboleilla ja numeroitu.

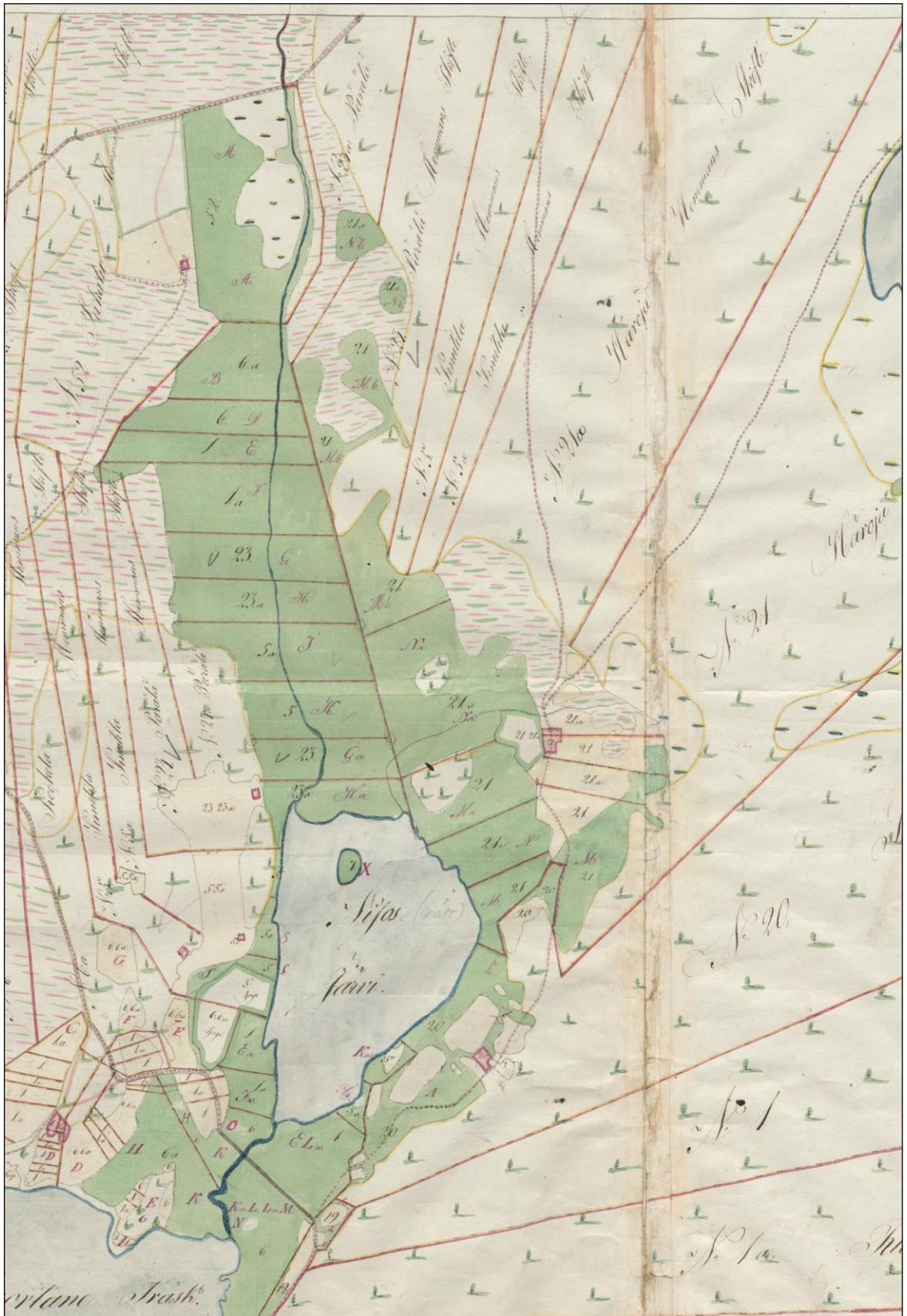


Yleiskartta 2. Pohjoisosa.



Vasemmalla yleiskartta 3 keskiosa, oikealla yleiskartta 4 eteläosa.

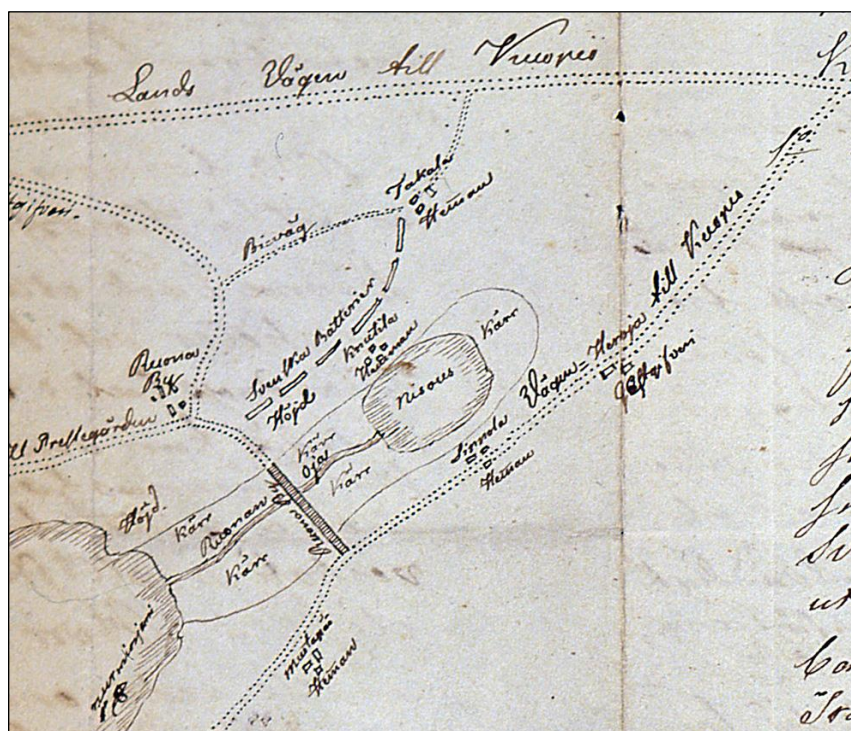
Vanhoja karttoja



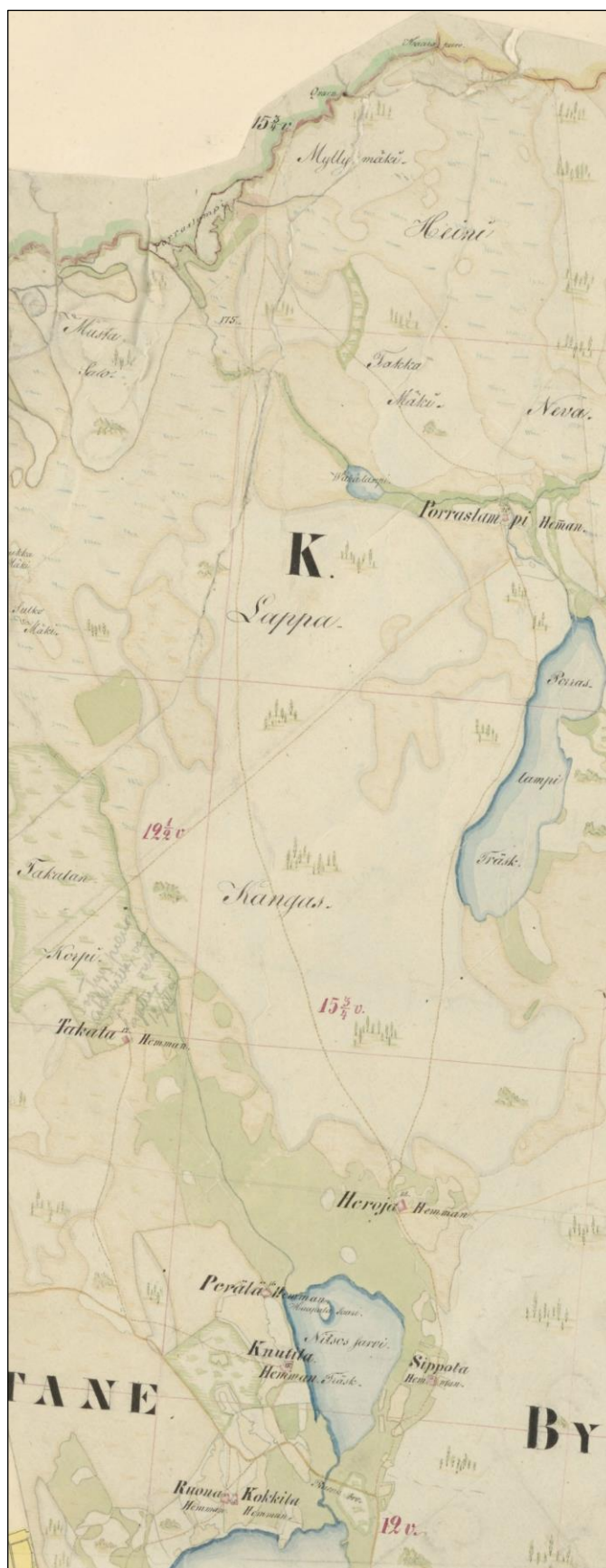
Ote vuosien 1737-39 Kuortaneen Kuortaneen kylän isojakokartasta (Åkerman 1737-39) . Sikäli kuin karttaa voi asemoida silmävaraisesti, ovat Ruonan silta (kohde 4), Sippolan talo (kohde 14) ja Herojan talo (kohde 13) samoilla paikoilla kuin nykyisin.



Ote vuoden 1773 kartasta (Åkerman 1773). Koskee Kuortanetta. Sikäli kuin karttaa voi asemoida silmävaraisesti, ovat Ruonan silta (kohde 4), Sippolan talo (kohde 14) ja Herojan talo (kohde 13) samoilla paikoilla kuin nykyisin.



Ote Kuortaneen Ruhan taisteluihin (1808) liittyvästä taistelukartasta (Tuntematon tekijä 1808?). Sikäli kuin karttaa voi asemoida silmävaraisesti, ovat Ruhan pengertiesilta (kohde 4) sekä Sippolan (kohde 14) ja Herojan (kohde 14) sijainneet samoilla kohdilla kuin nykyisin. Herojan kohdalle (ilmeisesti eri rakennukseen viitaten), on merkitty Kestikievari. Kyseistä merkintää ei muilla vanhoilla kartoilla esiinny.



Ote Kuortaneen pitäjänkartasta v. 1845 – kartassa on myöhempiä päälleliimauksia ja merkintöjä sekä repeämiä. Nykyinen tie linjavaihtoehtoineen kulkee Sippolan talon itäpuolitse, mutta toisin kuin karttaan merkitty vanha tie, Herojan talon itäpuolitse pohjoiseen. Kartan pohjoisosaan, Lapuan rajalla olevan Lakajoen varteen merkitty mylly sijaitsee paranneltavasta tielinjasta yli 300 m itään, joten kohtaa ei inventoinnissa tarkastettu.

Työn taustaa

Destia Oy suunnittelee maantien 711 parantamista välillä Kuortane Ruona – Alajärvi Menkijärvi. Hankkeeseen liittyneen työkokouksen (24.4.2023) muistion liitteessä Seinäjoen Museot / Janne Rantanen toteaa, että koko suunnitelma-alueelle tulee tehdä arkeologinen yleisinventointi ja lisäksi arkeologinen tarkkuusinventointi vähintään muinaisjäännöksen Soukkakangas 1 kohdalla (kohde 1). Tähän liittyen tarkoitus oli selvittää kohteeseen liittyvän kivikautisen asuinpaikan laajuutta ja tarkentaa kohteeseen liittyvien pyyntikuoppien sijaintia. Lisäksi – mikäli osoittautuisi tarpeelliseksi – tulisi Soukkakangas 2 (kohde 2) ja Rappulampi (kohde 3) muinaisjäännöksillä tehdä arkeologinen tarkkuusinventointi. (Janne Rantanen / Seinäjoen museot – muistion liite 4.5.2023.)

Destia Oy tilasi muinaisjäännösinventoinnin ja tarkkuusinventoinnit Mikroliitti Oy:ltä. Museovirasto myönsi Mikroliitti Oy:lle tutkimusluvat arkeologiseen tarkkuusinventointiin em. kohteille (Tutkimuslupapäätös 28.6.2023 -MV/25103/2023).

Alueen kuvausta

Paranneltava tielinja on noin 15 km pituinen. Siinä on useita vaihtoehtoisia linjauksia. Kuortaneen osalta tielinjaa on noin 9 km, Lapuan osalta runsas 1 km ja Alajärven osalta noin 5 km. Suurimmalta osalta tielinja kulkee pitkin harjumuodostumaa. Tutkimusalueen korkeustasot ovat välillä 78 – 102 m. Alue on paljastunut Ancyclusjärvestä ja aivan eteläisimmässä osassa Litorinamerestä myöhäismesoliittisella kivikaudella. Itämeren muinaisvaiheisiin liittyviä rantasidon- naisia kivikautisia asuinpaikkoja voi siis periaatteessa löytyä koko alueelta, kohdilta missä maaperä ja topografia ovat suotuisia.

Nuoremalla kivikaudella ja myöhemmin alue on ollut etäällä vesistöistä, kahta poikkeusta lukuun ottamatta. Pohjoisosassa sijaitseva Alajärven Menkijärvi (korkeus 93,6 m) on kuroutunut Ancyclusjärvestä omaksi järvekseen. Tämän jälkeen sen äärellä on voinut olla rantasidon- naisia asuinpaikkoja – sellaisia ei kuitenkaan tunneta. Toinen mahdollinen poikkeus Itämeren vaiheisiin liittymättömistä myöhemmistä, rantasidon- naisista asuinpaikoista voi olla Kuortaneen Rappulammen kivikautinen asuinpaikka (kohde 3). Paikka sijaitsee Kuortaneen ja Lapuan rajalla olevan Lakajoen varressa, 90 m korkeustasolla. Molemmiin puolin jokiuomaa hiekkakangas on lähes tasaista asuinpaikan tienoilla. Mikäli asuinpaikka on ollut käytössä Itämeren varhaisvaiheiden aikana, ajoittuu se hyvin lyhyelle aikavälille Ancyclusjärvivaiheen loppuvaiheisiin, jolloin se on sijainnut Ancyclusjärveen laskeneen pienen joen / puron suulla. Toinen mahdollisuus on, että paikalla on asuttu huomattavasti myöhemmin, jolloin Lakajoki on toiminut kulkureittinä esim. pyyntialueille.

Rautakaudelle ja keskiajalle / uuden ajan alkuun ajoitettuja muinaisjäännöksiä tai löytöjä ei tunneta tutkimusalueelta tai sen lähituntumasta. Kiinteä asutus on tullut seudulle ilmeisesti vasta 1500-luvulta lähtien. Vanhojen karttojen perusteella tielinjan tuntumassa on puolivälin tienoilla ollut kolme taloa. Näistä kaksi Kuortaneen puolella – Heroja (kohde 13) ja Sippola (kohde 14) sekä Alajärven puolella yksi – Kangastie (kohde 12).

Ennen inventointia tielinjalta tai sen lähituntumasta tunnettiin viisi arkeologista kohdetta. Kolme niistä on kiinteitä muinaisjäännöksiä: Kuortane Soukankangas 1 (kohde 1) – kivikautinen asuinpaikka ja ajoittamattomia pyyntikuoppia, Kuortane Soukankangas 2 (kohde 2) – kivikautinen asuinpaikka sekä Kuortane Rappulampi (kohde 3) – kivikautinen asuinpaikka. Muita kulttuuriperintökohteita tunnettiin yksi: Kuortane Ruonan silta (kohde 4) – historiallisen ajan pengertie / -silta. Kivikautisia löytöpaikkoja tunnettiin yksi – Alajärvi Orava (kohde 5).

Inventointi

Ennen maastotöitä selvitettiin Muinaisjäännösrekisteristä tielinjalta tai sen lähituntumasta tunnetut arkeologiset kohteet. Alueen historiallisen ajan asutuskehitystä ja maankäyttöä (arkeologisesta näkökulmasta) selvitettiin pääasiassa historiallisen ajan karttamateriaalin avulla – isojakokartat, 1800-luvun pitäjänkartat ja vanhimmat 1900-luvun peruskartat. Näiden avulla pyrittiin paikantamaan alueen vanhimpia historiallisen ajan asutusjäännöksiä sekä niiden lisäksi mm. myllyjen paikkoja. Myös aikaisempia tarkastuskertomuksia käytettiin materiaalina. Ennen maastotöitä tarkastettiin myös Maanmittauslaitoksen lidaraineistosta (5 p/m²) laaditusta rinnevarjosteesta mahdollisesti muinaisjäännöksiin viittaavat kuopat ja muut rakenteet.

Maastossa arkeologisessa yleisinventoinnissa tutkimusalueen laajuutena pidettiin pääsääntöisesti noin 50 m etäisyyttä tielinjan laidoilta molempiin suuntiin. Monin kohdin tutkittiin myös hiekan laajemmin, koska esim. kivistä asuinpaikat voivat olla laajoja ja tervahautoihin voi liittyä tervapirttien jäännöksiä kymmenien metrien päässä tervahautoista. Maastossa tutkittiin em. lidarhavaintojen paikat sekä lisäksi tarkasteltiin kattavasti aluetta silmämääräisesti. Maanpinnan rikkoutumia (mm. tienleikkauksia ja metsänäestysjälkiä) tutkittiin huolella. Paikoin tehtiin koe-kuoppia maanalaisten muinaisjäännösten havaitsemiseksi.

Tarkkuusinventoinnissa kohteen 1 (Soukankangas 1) kivistä löytöalueen tienoota sekä kohteen 3 (Rappulampi – kivistä asuinpaikka) tienoota koe-kuopitettiin asuinpaikkojen rajojen ja säilyneisyyden määrittämiseksi. Lisäksi kohteeseen 1 liittyvien ajoittamattomien kuoppien (oletettavasti pyyntikuoppia) paikat mitattiin noin 0,5 m tarkkuudella.

Maastoinventoinnissa havaittiin muutama kohde, jotka eivät ole varsinaisesti arkeologisia kohteita (voidaan kylläkin sellaisiksikin määrittellä Muinaismuistolakia lueasti tulkiten), mutta joiden inventoijat katsoivat olevan hyvä mainita tässä raportissa. Ne on listattu raportin lopussa otsikot ”Muut havaintokohteet” alla, mutta niitä ei mainita kohdeluettelossa.

Tulos

Ennen inventointia tielinjalta tai sen lähituntumasta tunnettiin viisi arkeologista kohdetta. Kolme niistä on kiinteitä muinaisjäännöksiä (3 kivistä asuinpaikkaa, joista yhteen liittyy ajoittamaton pyyntikuoppa-alue). Muita kulttuuriperintökohteita tunnettiin yksi (historiallisen ajan pengersilta) ja kivistä löytöpaikkoja yksi.

Inventoinnissa löytyi lisäksi 5 kiinteää muinaisjäännöstä, joista 4 on tervahautoja ja yksi hiilihautakohde (jossa 2 hiilihautaa). Lisäksi tässä raportissa mainitaan neljä ”muuta kohdetta”, joista yksi on ilmeisen nuori kiviröykkiö ja kolme vanhoja, edelleen asuttuja, talonpaikkoja.

Inventoinnin jälkeen alueelta tunnetaan 8 kiinteää muinaisjäännöstä (sm), 1 muu kulttuuriperintökohde (S), yksi kivistä löytöpaikka (ei suojelukohde) sekä 4 muuta kohdetta (eivät suojelukohdetta).

22.8. 2023
Timo Sepänmaa
Alexander Bakhia

Lähteet

Itäpalo, Jaana 2017: Kuortaneenjärven pohjoisosan yleiskaavan arkeologinen inventointi.
Lehtonen 2008: Kuortane Soukkakangas 1. Arkeologisen kohteen tarkastus.

Pitäjänskartta Alajärvi 1846.

Pitäjänskartta Kuortane 1845.

Pitäjänskartta Lapua 1853.

Sepänmaa 2000: Kuortane Soukkakangas 1. Kivikautisen asuinpaikan tarkastus.

Tuntematon tekijä, 1808?: Några upplysningar om bataillen i Kuortane.

Åkerman, 1773: Geografisk Charta öfver Cuortane Cappel uti Österbottens Höfningadome Korsholms Norra Fögderi och Lappo Sochn Sammandragen af åtskilliga Åhrs mätningar 1773.

Åkerman 1737-39: Charta Delen No 3 öfver Kuortane Bys Åker, Äno och Skoo uti Kuorane Socken, Korsholms Osca Härad och Wasa län. Affattad och Storskifdad Åren 1737, 1738 och 1739 af Åkerman.

Kiinteät muinaisjäännökset

1 KUORTANE SOUKKAKANGAS 1

Mjtunnus: 300010088
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: asuinpaikka
 Ajoitus: ajoittamaton
 Laji: työ- ja valmistuspaikat pyyntikuopat

Koordin: N: 6979449 E: 321908 Z: 92 ±2 m

Tutkijat: Rislä, Pentti 1999 tarkastus, Sepänmaa, Timo 2000 tarkastus, Lehtonen & Känslä 2008 tarkastus, Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 10.5 km pohjoiseen.

Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:*
 Kohde sijaitsee Kuortaneenjärven pohjoispäästä noin 6,5 km pohjoiseen, Kuortaneen kunnan pohjoisosassa. Paikka on hiekkaista, tasaista mäntykangasta.

Asuinpaikkalöydöt:

Paikka sijaitsee Kuortane-Alajärvi -tien varrella, noin 200 m maantieltä länteen ja pumppuasemalle johtavalta tieltä noin 20 m etelään. Paikka on laaja pohjois-eteläsuuntainen harjumuodostuma. Löytöpaikka on pohjoiseen pistävän harjanteen, muinaisen niemen, pohjoiskärjessä. Alue on äskettäin kaadettua männikköä. Maaperä on soransekaista hiekkaa, jossa on lisäksi runsaasti suurempiakin kiviä.

Löydöt ovat puunkaadosta (1), jossa löydöt tulivat noin 15 cm paksusta, tummanruskeasta pintakerroksesta, mahdollisesta kulttuurimaasta. Tästä paikasta noin 5 m etelään oli toinen juurakko, ja siitä löytyi kiviesineen siru (2). Löytöpaikoista noin 10 m säteellä tehdyissä pienissä koepistoissa ei kuitenkaan näkynyt löytöjä tai kulttuurikerrosta. Löytöpaikka (harjanne) on noin 2 - 3 m kankaan ja suon sekä peltojen laitoja korkeammalla.

Pyyntikuopat:

Edellisestä löytöpaikasta noin 300 m pohjoiseen ja vajaat 100 metriä etelään olevalla kankaalla on kartoitettu yhteensä 42 pyyntikuoppaa Kuortaneelta Alajärvelle johtavan tien kummaltakin puolelta, pääosan sijoituessa tien itäpuolelle (Pentti Rislan tarkastus 1999, Kaisa Lehtosen tarkastus 2008). Kuopista 6 sijaitsee pumpunpuamon eteläpuolella, tien länsipuolella. Painanteet muodostavat selvän pyyntikuopparivin. Osa painanteista on varsin laakeita, joten täysin mahdotonta ei ole, etteikö joukossa voisi olla myös asumuspainanteita. Ilmeisesti Kuortaneelta Alajärvelle johtavan tien rakennustyöt ovat aikoinaan osittain tuhonneet yhtenäistä kuoppaketjua.

Sepänmaa 2023:

Kivikautinen löytöalue:

Aluetta, josta tunnettiin kivikautiseen asuinpaikkaa viittaavia löytöjä, tutkittiin koekuoppittamalla. Koekuoppia tehtiin 10 kpl. Yhdestä löytyi 3 kvartsi-iskosta. Tässä, kuten muissakaan koekuopissa, ei ollut muita viitteitä muinaisjäännöksestä. Alueelle on ilmeisesti muutaman viime vuoden aikana kaivattu kaapelikaivantoja, jotka aivan ilmeisesti ovat tuhonneet osan asuinpaikka-alueesta sekä tämän eteläpuolella kolme Lehtosen 2008 kartoittamista oletettavista pyyntikuopista. Vaikka vain yhdestä koekuopasta löytyi kvartsi-iskoksia, on niitä aikaisemmissa tutkimuksissa (Sepänmaa 2000 ja Lehtonen 2008) löytynyt samalta alueelta hieman enemmänkin. Tarkkoja koordinaatteja aikaisemmista löydöistä ei ole tiedossa, mutta ne ovat hyvin läheltä v. 2023 löydöllistä koekuoppaa, mahdollisesti joitakin vuosia sitten tehdyn kaapelikaivannon kohdalla. On oletettavissa, että paikalla on jäänteitä ilmeisesti suppeasta tai pesäkkeisestä kivikautisesta asuinpaikasta. Löydöllisen koekuopan ja maaston topografian perusteella tehtiin karkeasti arvioitu muinaisjäännösrajaus asuinpaikasta.

Koekuopat kivikautisella asuinpaikka-alueella:

N	E	kuvaus
6979434,3	321899,5	3 kvartsi-iskosta rikastumiskerroksesta
6979440,3	321901,4	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6979450,7	321913,3	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6979466,4	321910,7	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6979429,8	321907,8	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6979425,5	321898,4	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6979415,6	321909,2	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6979417,6	321895,4	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6979413,8	321920,9	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6979426,1	321905,9	ei merkkejä muinaisjäännöksestä



Vasemmalla: koekuoppa, josta löytyi 3 kvartsi-iskosta rikastumiskerroksesta. Oikealla: Löydöllisen koekuopan sijainti keskellä olevan lapion kohdalla. Kuvattu luoteeseen.

Kuoppa-alue:

Alueella kartoitettiin 33 kpl enemmän tai vähemmän selvästi kehävallista kuoppaa – oletettavasti pyyntikuoppia. Lehtosen (2008) kartoitukseen verraten todettiin, että 3 hänen havaitsemaansa kuoppaa on tuhoutunut muutaman viime vuoden kulussa asuinpaikka-alueen ja tämän tutkimuksen kuopan n:o 1 väliseltä alueelta, tien länsilaidalta. Kuoppien sijaintitietojen lisäksi näihin liittyvä muinaisjäännösrajaus arvioitiin uudelleen.

Kuopat (oletettavasti pyyntikuoppia):

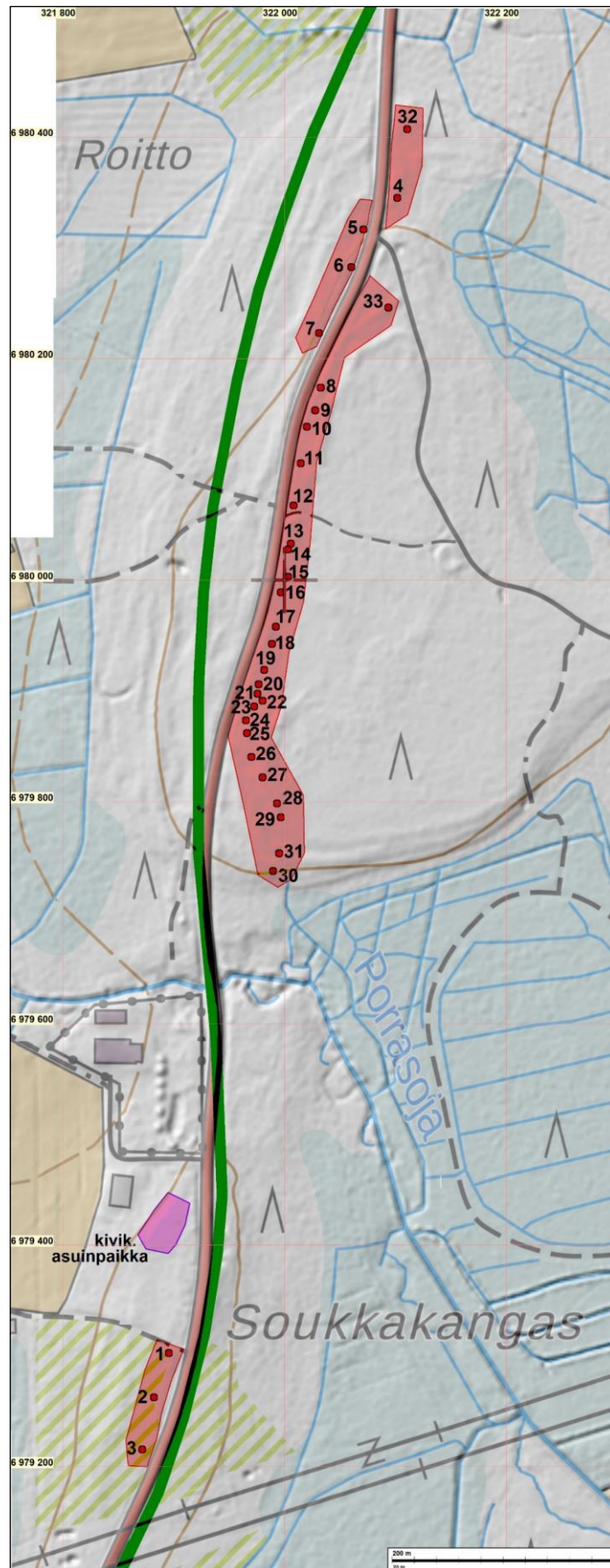
no	N	E	koko (m)	syv (m)
1	6979302,4	321895,9	5	0,6
2	6979262,4	321882,4	5	0,7
3	6979215,4	321871,9	5x6	0,5
4	6980344,9	322101,7	4x3	0,5
5	6980316,6	322071,2	4	0,5
6	6980282,4	322060,4	5	0,8
7	6980223,1	322031,2	4	0,8
8	6980173,8	322032,8	4	0,7
9	6980153,3	322027,8	4	0,7
10	6980138,4	322020,2	6	0,5
11	6980105,6	322014,7	4	0,4
12	6980067,4	322008,4	5	0,5
13	6980033,1	322005,9	4	0,5
14	6980027,8	322003,3	3x4	0,2
15	6980003,1	322003,4	5	1,0
16	6979989,1	321996,7	3	0,3
17	6979958,1	321992,2	6	0,7
18	6979942,4	321988,7	4	0,5
19	6979919,1	321981,7	4	0,7
20	6979906,1	321976,7	6	0,7
21	6979897,4	321975,9	3	0,7
22	6979891,3	321980,3	4	0,3
23	6979886,1	321972,9	4	0,3
24	6979873,4	321965,4	7	1,2
25	6979861,9	321966,2	3x4	0,3
26	6979840,6	321970,2	5	0,9
27	6979821,9	321980,4	6	0,6
28	6979798,6	321993,4	5	0,5
29	6979785,9	321996,9	4	0,5
30	6979737,6	321989,7	7	0,7
31	6979753,6	321995,4	9	1,0
32	6980406,9	322110,9	6	0,7
33	6980246,0	322093,7	4	0,3



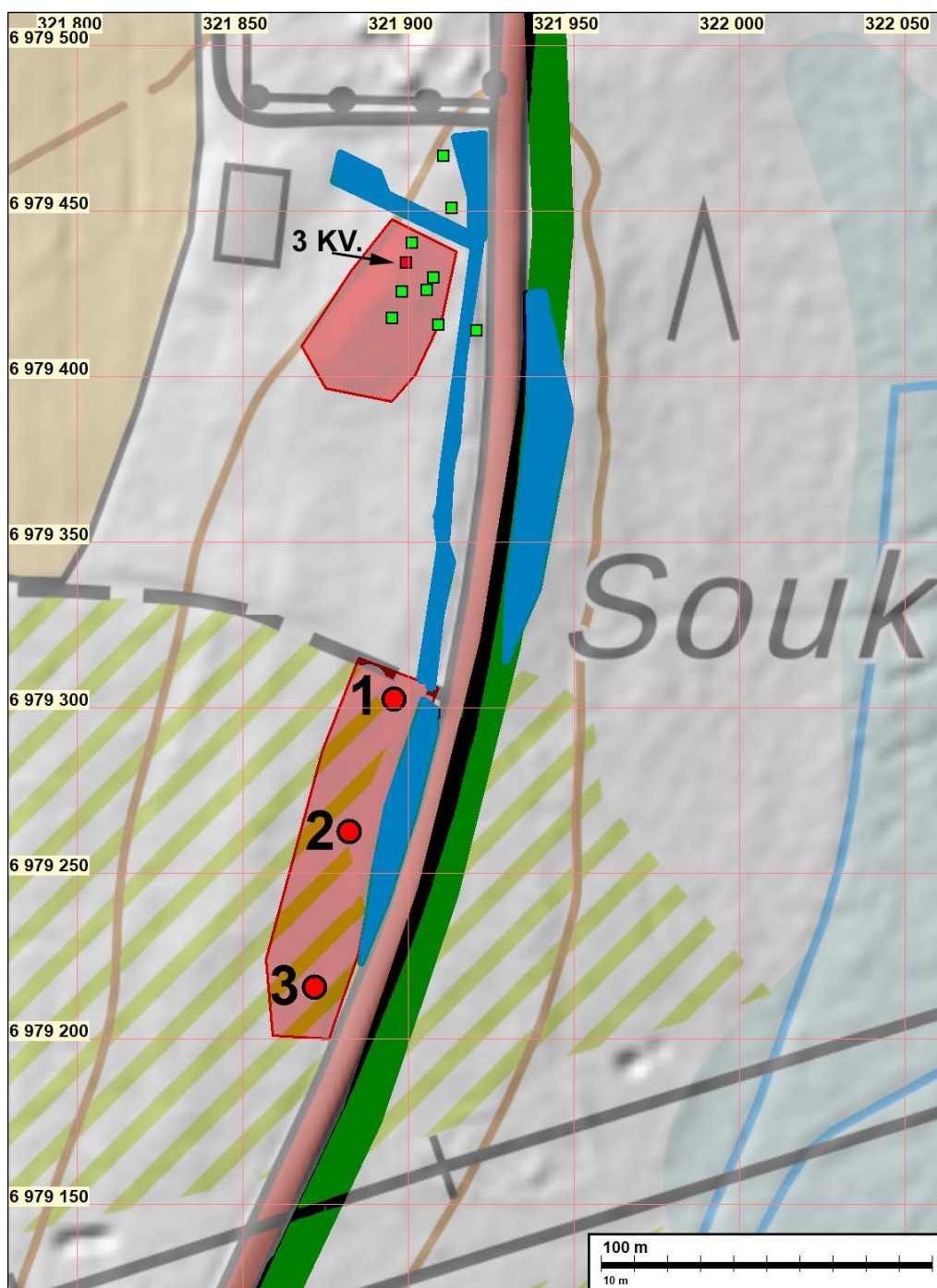
Vasemmalla kuoppa n:o 1 koilliseen. Oikealla kuoppa n:o 6 kaakkoon – taustalla ylhäällä tie.



Vasemmalla kuoppa n:o 12 länteen. Oikealla kuoppa n:o 31 kaakkoon.



Kohde 1 kokonaisuudessaan. Alakohteet (kuopat) merkitty kartalle punaisilla palloilla ja numeroitu. Kuoppiin liittyvä muinaisjäännösrajaus merkitty kartalle vaaleanpunaisella varjostuksella. Kohteeseen kuuluvan kivikautisen asuinpaikan arvioitu muinaisjäännösrajaus merkitty lilalla varjostuksella. Uusi suunniteltu tielinja merkitty vihreällä viivalla.



Pohjoisessa kohteeseen 1 liittyvä kivitautinen asuinpaikka-alue. Koekuopat merkitty vihreillä neliöillä, paitsi koekuoppa, josta löytyi kvartsi-iskoksia, joka on merkitty punaisella neliöllä ja osoitettu nuolella. Vain tästä yhdestä koekuopasta löytyi viitteitä kivitautisesta asuinpaikasta. Osa asuinpaikasta lienee tuhoutunut myöhemmässä maankäytössä. Kaapeloinneissa ja muissa kaivuutöissä tuhoutuneet alueet on merkitty sinisellä. Etelämmässä kuopat 1 – 3, jotka liittyvät saman kohteen kuoppa-alueeseen. Lehtosen (2008) tarkastuskertomuksen karttaan verrattuna asuinpaikka-alueen ja kuopan 1 väliltä on tuhoutunut 3 kuoppaa.

2 KUORTANE SOUKKAKANGAS 2

Mjtunnus: 300010089
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6978703 E: 321933 Z: 92 ±2 m

Tutkijat: Sepänmaa, Timo 2000 tarkastus, Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 9.7 km pohjoiseen.

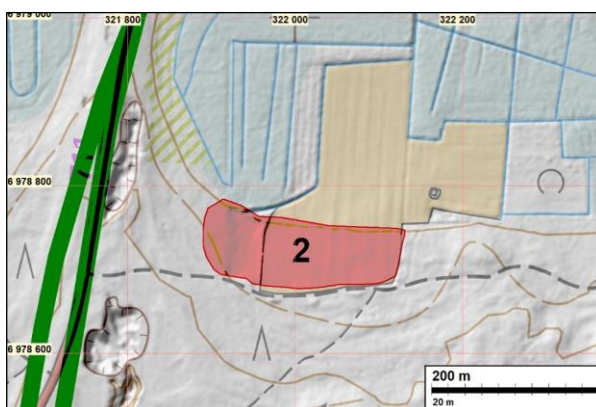
Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:* Paikka sijaitsee Alajärvi- Kuortane -tien itäpuolella, tiestä noin 200-350 m itään ja Vähälammesta 350-500 m länsilounaaseen.

Kankaalla on kaksi löytökohtaa noin 150 metrin päässä toisistaan:

- a) pienen, äskettäin käytöstä jääneen hiekkakuopan eteläpuolella, josta löytyi iskoksia kuopan länsilaidalta noin 50 m:n matkalta, polusta pohjoiseen.
- b) itäsempi löytökohta on äskettäin raivatun pellon eteläpuolella. Matalan ja loivan muinaisterassin päältä tien pinnalta poimittiin iskoksia, palanutta luuta ja mahdollinen hiomakivi. Löydöt tehtiin noin 300 m:n matkalta.

Em. löytökohtien puolivälissä, noin 20 m ylärinteeseen ja samalla etelään on soikea ja matala painanne (n. 10 x 6 m), joka muistuttaa suuresti asumuspainannetta. Koepistoista ei kuitenkaan tullut löytöjä.

Sepänmaa 2023: Inventoinnissa tutkittiin koekuoppia tekemällä ja silmämääräisesti havainnoimalla – tiestä noin 100 m säteellä itään, ulottuisiko kivikautinen asuinpaikka-alue tielinjan tuntumaan. Havaintojen perusteella asuinpaikka-alue ei ulotu suunnitellun tielinjan läheisyyteen (ainakaan 100 m etäisyydelle). Muinaisjäännösrajoituksen sisällä olevaa aluetta ei tutkittu.



2: Kuortane Soukkakangas 2, muinaisjäännösrajaus punaisella.

3 KUORTANE RAPPULAMPI

Mjtunnus: 1000008456
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 6981009 E: 322407 Z: 90 ±1 m

Tutkijat: Käsälä, Risto 2007 tarkastus, Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 12,0 km pohjoiseen.

Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:*

Kohde sijaitsee Lakajoen etelärannalla, Kuortane-Alajärvi -maantien itäpuolella. Kohde sijaitsee tasaisella mäntypuustoa kasvavalla hiekkakankaalla maantien itäpuolella olevassa tienpientareen leikkauksessa, joka on leikattu Lakajoen ja tieojan kulmaan siltarumpua uusittaessa. Maa on hienojakoista hiekkaa, jossa ainakaan tarkastusajankohtana ei pientareessa näkynyt suuria kiviä.

Paikka on löytynyt vuonna 2007. Ruskeassa hiekassa aivan pinnassa havaittiin muutamia selviä, vaihtelevan kokoisia kvartsi-iskoksia. Mahdollinen kivikautinen asuinpaikka.

Sepänmaa 2023:

Kohteen peruskoordinaatti oli Muinaisjäännösrekisterissä merkitty selvästi väärään kohtaan – pikkujoen varrella olevalle vesijättömaalle. Peruskoordinaattia korjattiin Alexander Bakhian ja paikan löytäjän Risto Käsälän välisen puhelinkeskustelun perusteella (26.7.2023). Puhelinkeskustelun perusteella vuoden 2007 kvartsilöydöt olivat tien kaakkoislaidalla olevan kuoritun maan pinnalta.

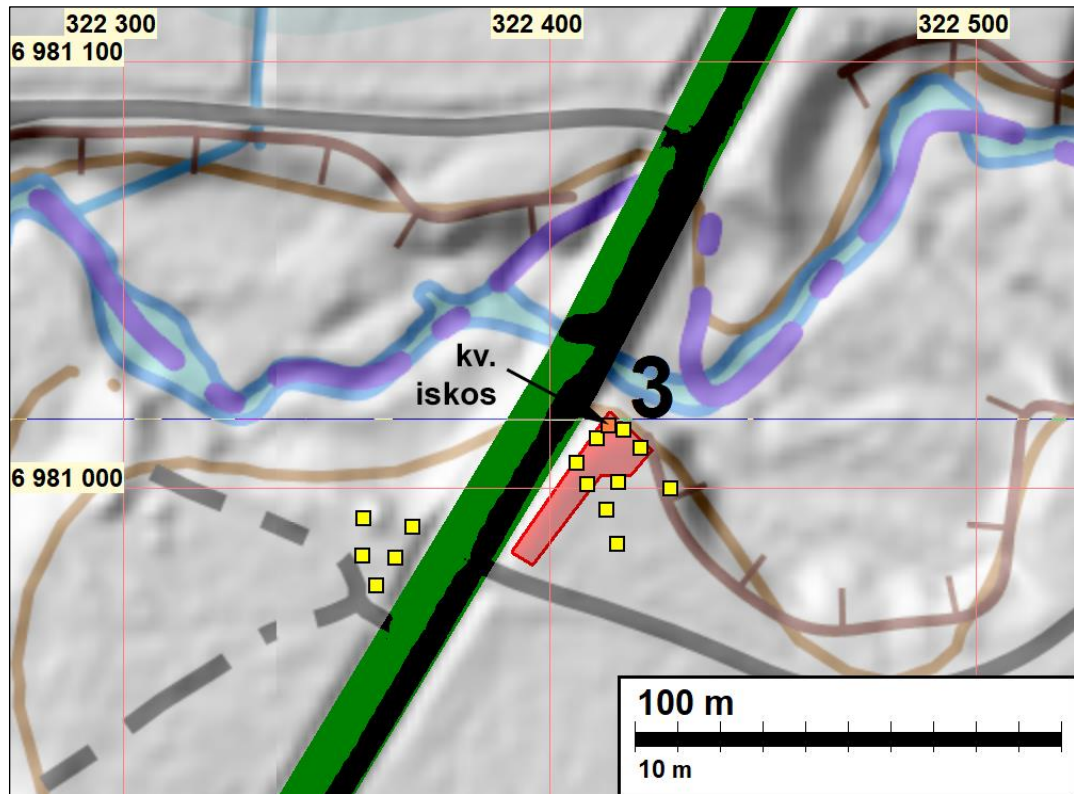
V. 2023 koekuopituksessa alueelle tehtiin 15 koekuoppaa. Yhdestä koekuopasta löytyi yksi kvartsi-iskos n. 15 cm paksuisesta huuhtoutumiskerroksesta – muita merkkejä muinaisjäännöksestä (mm. likamaasta) ei ollut havaittavissa. Muissakin koekuopissa maaperä oli puhdasta hienoa hiekkaa ja huuhtoutumiskerros paksuuk. noin 10 – 20 cm.

V. 2023 koekuopituksessa löytyneen kvartsi-iskoksen ja v. 2007 tarkastuksessa löytyneiden kvartsi-iskosten perusteella kohdalla on jäänteitä kivikautisesta asuinpaikasta, joskin suuri osa asuinpaikasta lienee tuhoutunut aiemmin tienteon yhteydessä. Asuinpaikalle arvioitiin karkea rajausta maaston topografian, v. 2023 koekuoppahavaintojen ja Risto Käsälän v. 2007 tekemien havaintojen sanallisen kuvauksen perusteella.

Koekuopat:

N	E	havainnot
6981014,5	322414,0	1 kvartsi huuhtoutumiskerroksesta
6981013,5	322417,6	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6981011,5	322411,3	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6981009,3	322421,6	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6981005,8	322406,6	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6981000,8	322409,1	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6981001,3	322416,3	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6980999,8	322428,6	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6980994,8	322413,6	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6980986,8	322416,1	ei merkkejä muinaisjäännöksestä

6980990,8	322368,1	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6980992,8	322356,6	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6980983,5	322364,1	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6980984,0	322356,3	ei merkkejä muinaisjäännöksestä
6980977,0	322359,6	ei merkkejä muinaisjäännöksestä



Kohde 3. Arvioitu muinaisjäännösrajaus punaisella rasterilla. Koekuopat merkitty keltaisilla neliöillä, paitsi koekuoppa josta löytyi kvartsi-iskos, oranssilla neliöllä.



Kohde 3 kuvan keskiosassa, tienristeyksen takana olevassa metsässä ja siltakaiteiden oikealla puolella olevassa tienpientareessa. Kuvattu koilliseen.



Vasemmalla: koekuoppa, josta löytyi kvartsi-iskos huuhtoutumiskerroksesta. Oikealla: löydöllisen koe-kuopan sijainti kuvan keskikohdalta hieman vasemmalle olevan lapion kohdalla. Kuvattu länteen.

6 ALAJÄRVI HAIMARI

Mjtnnus: uusi kohde
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 6982854 E: 322960 Z: 99 ±1 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

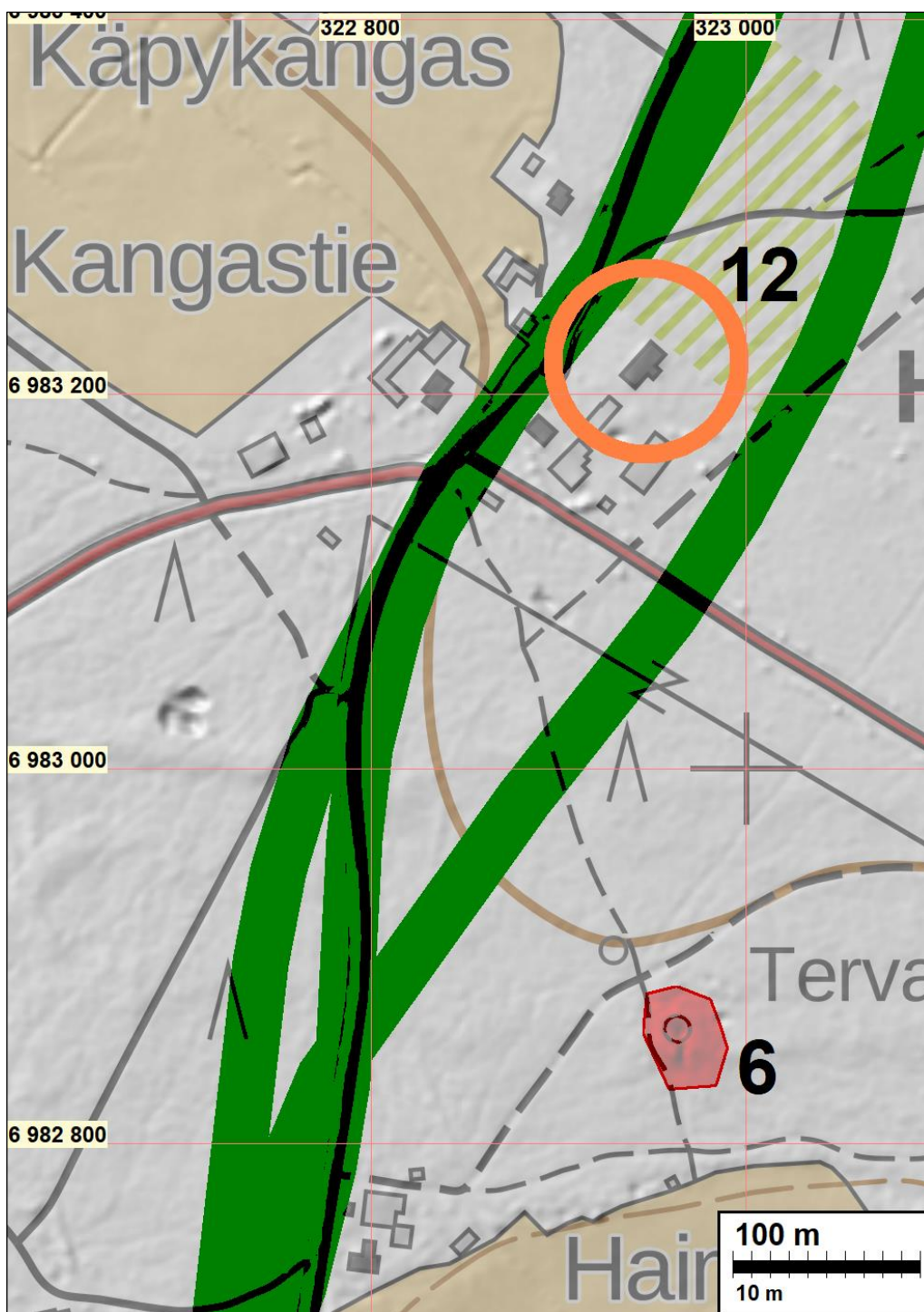
Sijainti: Sijaitsee Alajärven kirkosta 17,5 km länsilounaaseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*
 Hyvin loivasti etelään viettävällä mäntyä kasvavalla hiekkakankaalla on tervahauta. Haudan halkaisija on noin 30 m. Halssi osoittaa etelään. Rakenne on hieman vaurioitunut länsipuolella olevan pikkutien laidalla. Tervahaudan kohta on erittäin pusi-koitunut, joten hyviä valokuvia siitä ei saatu.
 Tervahauta on merkitty Maanmittauslaitoksen karttapohjille.

Huom: Karttapohjille on merkitty ympyrä myös n. 50 m tervahaudasta luoteeseen. Kyseisellä kohdalla ei ole tervahautaa tai muutakaan normaalista kangasmaastosta poikkeavaa.



Tervahaudan halssin kohtaa. Kuvattu eteläkaakkoon.



6: Alajärvi Haimari – muinaisjäännösrajaus punaisella, 12: Alajärvi Kangastie.

7 ALAJÄRVI KÄPYKANGAS

Mjtunnus: uusi kohde
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

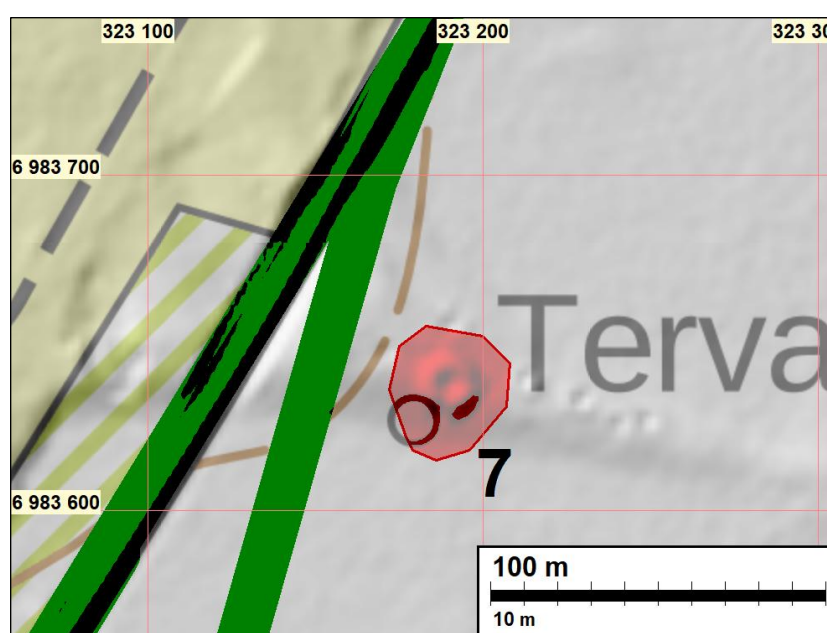
Koordin: N: 6983657 E: 323193 Z: 102 ±1 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Sijaitsee 17 km Alajärven kirkosta länsilounaaseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023*: Itään pistävän hiekkaharjanteen laella on halkaisijaltaan noin 20 m tervahauta. Maaperä hiekkaa, puusto mäntyä. Tervahauta on merkitty maanmittauslaitoksen karttapohjille, joskin parikymmentä metriä liian lounaaseen.

Huom: Tervahaudan ja maantien välillä, harjanteen päällä, on noin 5 kpl 1,5 m läpimittaisia kuoppia, jotka vaikuttavat ampumapesäkkeiltä. Näiden tuntumassa on myös halkaisijaltaan noin 3 m tasainen pyöreä ala, joka vaikuttaa teltan pohjalta. Nämä vaikuttavat selvästi alle 100 vuotta nuoremmilta rakenteilta ja ne tulkittiin liittyviksi kohteen 19 – Alajärvi Korsumuseo – liittyviin sotahistorian harrastajien tekemiin kaivantoihin. Myös tervahaudan itäpuolella on lidar-kuvien perusteella vastaavanlaisia kuoppia. Niitä ei tutkittu tässä inventoinnissa. Katso kohde 19.



Alajärvi Käpykangas – muinaisjäännösrajaus punaisella.



Tervahauta. Kuvattu lounaaseen.

8 LAPUA NIEMELÄ

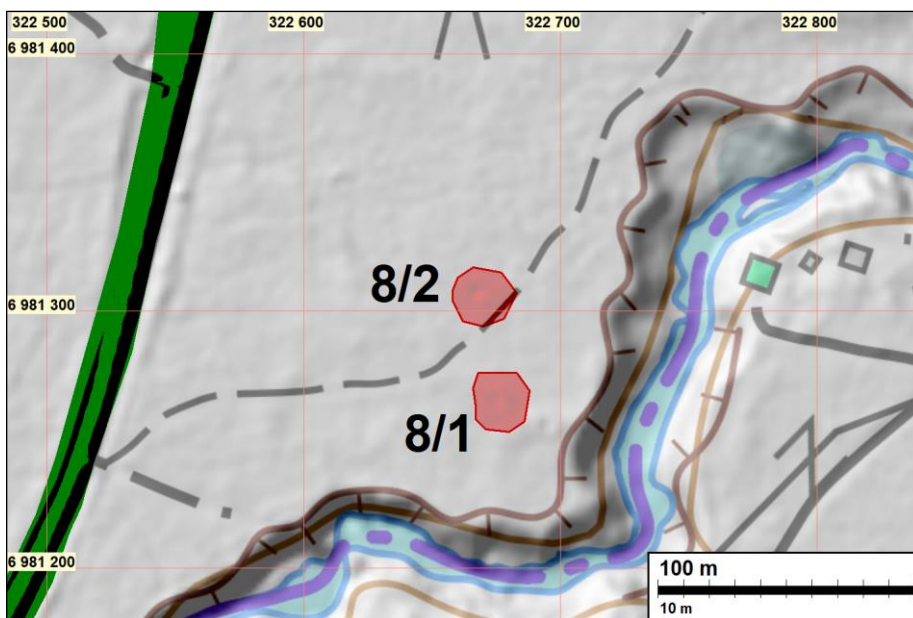
Mjtunnus: uusi kohde
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: hiilihauta lkm: 2

Koordin: N: 6981266 E: 322676 Z: 92 ±1 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Sijaitsee 26 km Lapuan kirkosta itäkaakkoon.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*
 Melko tasaisella mäntyä kasvavalla hiekkakankaalla on kaksi hiilihautaa.
 Eteläisempi: N 6981266 E 322676. Halkaisija 7 m, syvyys 30 cm.
 Pohjoisempi: N 6981310 E 322670. Halkaisija 6 m, syvyys 50 cm.



81: Lapua Niemelä. Kaksi hiilihautaa.



Eteläisempi hiilihauta. Kuvattu länteen.



Pohjoisempi hiilihauta. Kuvattu lounaaseen.

9 KUORTANE LAKAJOKI

Mj tunnus: uusi kohde
 Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 6980769 E: 322177 Z: 87 ±1 m

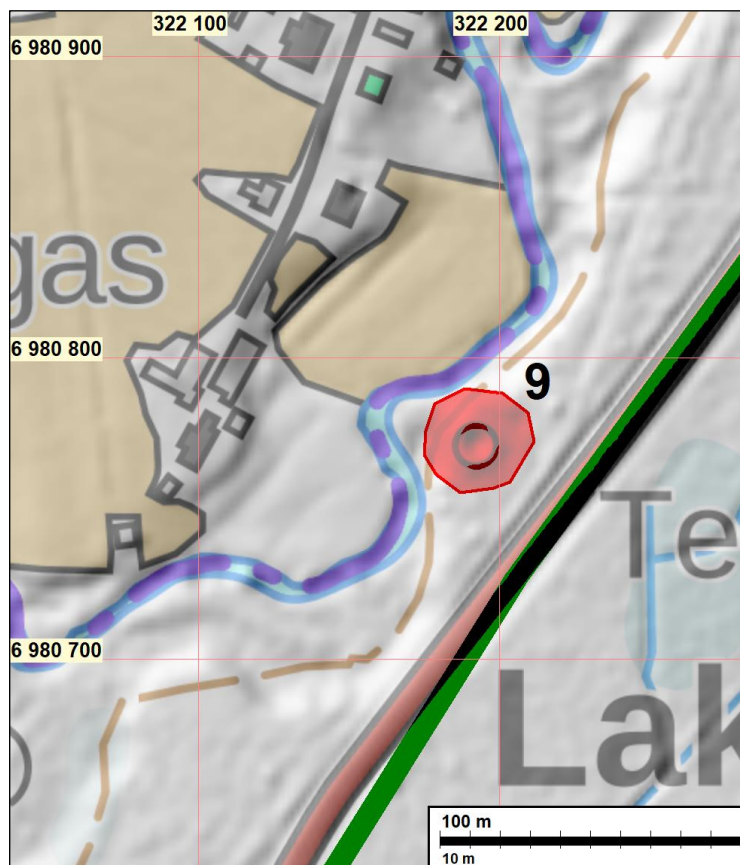
Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 11,8 km pohjoiseen.

Huomiot: Sepänmaa 2023:
 Lakajoen ja mt 711 välisellä tasaisella kankaalla, kankaan jyrkästi Lakajokeen laskevan törmän reunalla, on tervahauta. Se on halkaisijaltaan n. 20 m, halssi osoittaa länteen. Tervahauta on hyvin säilynyt.
 Kasvillisuus alueella on kuusivoittoista sekametsää, tervahaudan kohdalla pusikoista.
 Tervahauta on merkitty Maanmittauslaitoksen karttapohjille.



Tervahauta. Kuvattu luoteeseen.



9: Kuortane Lakajoki.

10 KUORTANE NUOLIPUUNKONTO

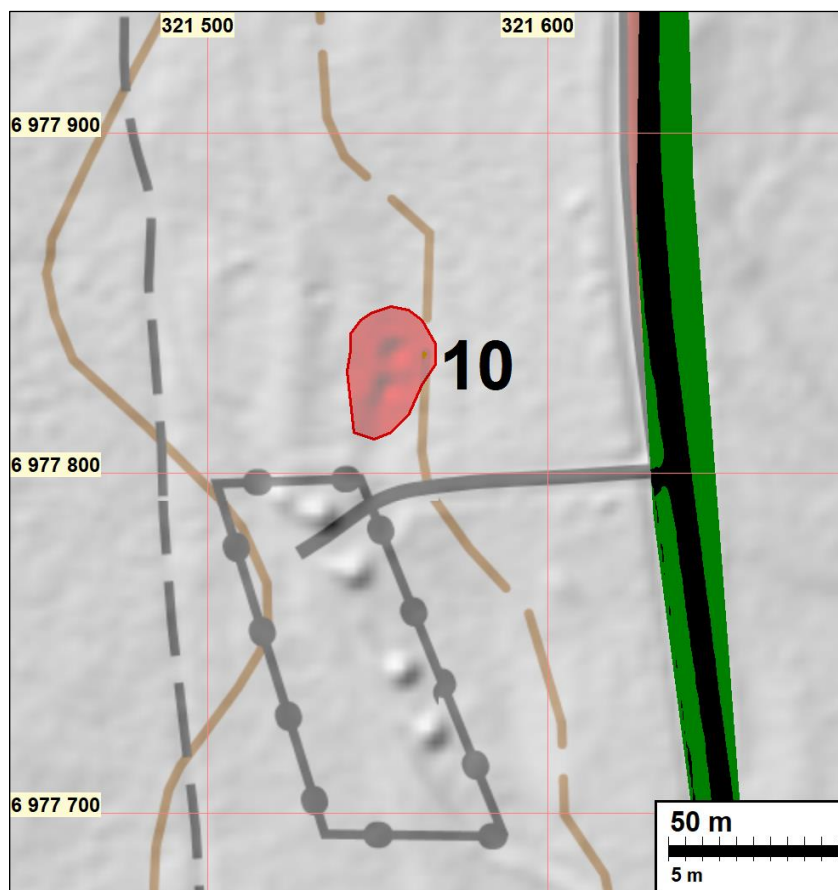
Mjtunnus: uusi kohde
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 6977835 E: 321558 Z: 98 ±1 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 8,8 km pohjoiseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*
 Hieman kivikkoisella hiekkakankaalla, nuorehkossa (arviolta 15 v.) mäntytaimikos-
 sa, on tervahauta. Haudan läpimitta on noin 17 m ja siitä etelään olevan halssin pi-
 tuus noin 11 m.
 Hauta ja halssi ovat hieman tärveltyneet äestyksessä. Halssiin on (oletettavasti
 äestämisen yhteydessä) laitettu halkaisijaltaan noin 80 cm kivi.



10: Nuolipuunkonto.



Vasemmalla tervahauta kuvattuna etelään. Oikealla halssin kohtaa, johon on asetettu iso kivi, mahdollisesti parinkymmenen vuoden takaisen metsä-äestyksen yhteydessä. Kuvattu pohjoiseen.

Muut kulttuuriperintökohteet

4 KUORTANE RUONAN SILTA

Mjtunnus: 1000034192
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: kulku: silta

Koordin: N: 6972947 E: 321920 Z: 78 ±1 m

Tutkijat: Itäpalo, Jaana 2017 inventointi, Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 4,0 km pohjoiseen.

Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:*

Noin 300 metriä pitkä, luonnonkivistä tehty silta, jonka Lapuan tie katkaisee. Sillalle on tehty myöhemmin puiset kaiteet. Ojituksen ja muuttuneen maankäytön vuoksi siltarakenne sijaitsee nykyään kuivalla maalla. Nykyinen luonnonkivisilta on rakennettu 1877. Ensimmäinen Ruonan silta rakennettiin 1695. Siltarakennetta kunnostettiin useampaan kertaan. Suomen sodan aikaan, Ruonan taistelussa 31.8.1808 silta poltettiin. Uusi silta rakennettiin 1810. Perimätiedon mukaan sillan lähellä on venäläisten sotilaiden joukkohauta.

Silta on merkitty peruskartalle (rauh. silta).

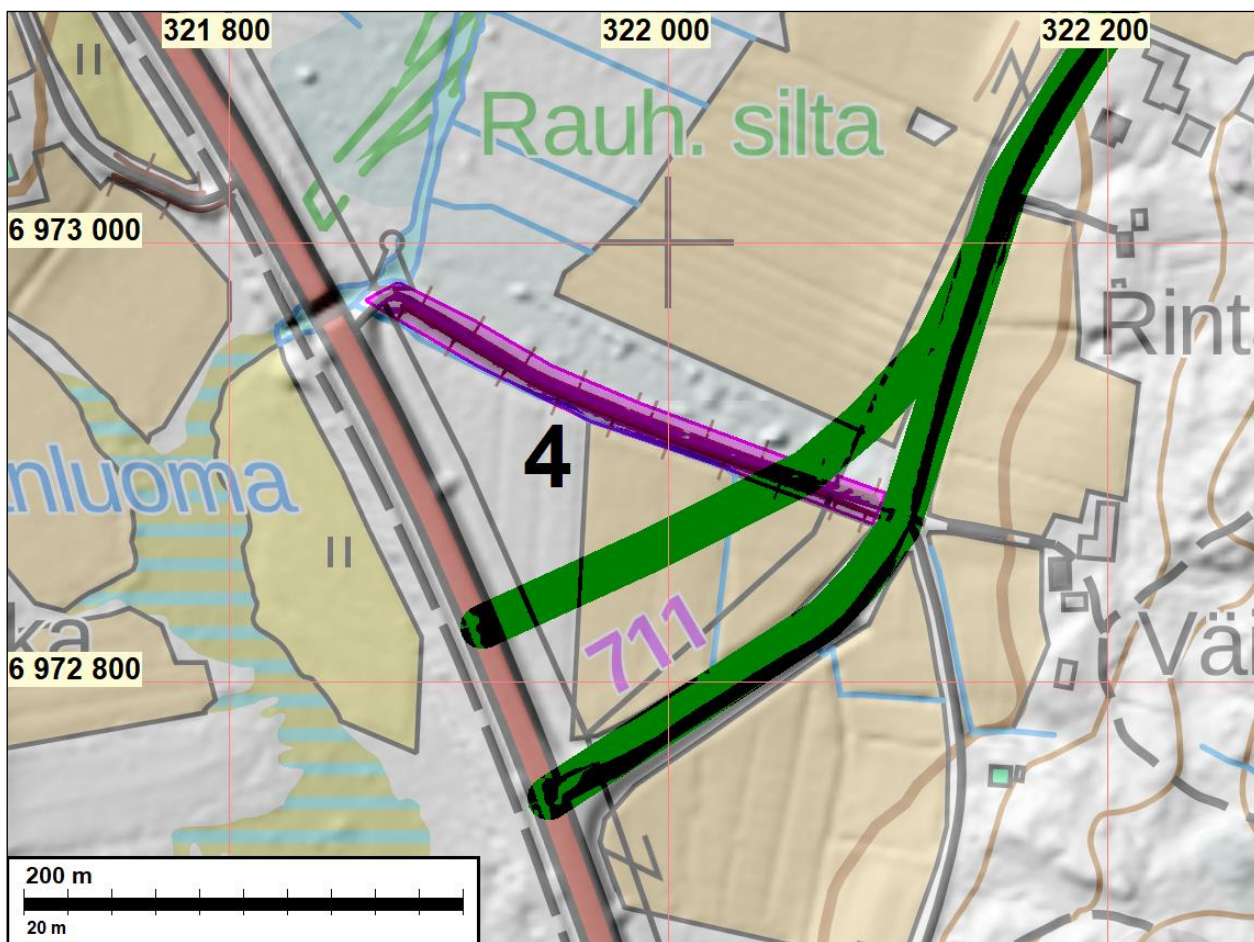
Sepänmaa 2023: TS jatkaa...

Kyseessä on pääasiassa pengersilta, oikeastaan pengertie, joka on rakennuttu kosteapohjaisen tasaisen alueen yli. Ainoa vesialueen ylittävä kohta sillassa on ollut Ruonanluoman ylittävä osuus. Tätä ei nykyään enää ole – itärannalla on muistomerkki.

Penger on alaosan pohjaltaan runsaat 10 m levyinen, ja varsinainen tieosuus noin 8 m leveä. Rinteet molemmin puolin ovat 2 - 3 m korkuiset ja jyrkät. Tien reunustoilla on tasaisin välein kivipylväitä ja niiden välissä hirsikaiteet. Paikalla olevan kyltin perusteella pengersillan nykyinen rakenne on vuodelta 1877 ja myöhemmältä ajalta.

Vanhojen karttojen ja alueen topografian perusteella pengersilta on rakentamisestaan lähtien ollut samalla kohdalla kuin nykyinen, joskin sitä on aikojen saatossa paranneltu.

Yhden tielinjavaihtoehdon perusteella uusi tie tulee leikkaamaan pengertietä kaakkoisosassa.



4: Kuortane Ruonan silta – suojelualuerajaus violetilla.



Ruonan pengertiesiltaa kuvattuna itäkaakkoon muistomerkin tienoilta.

Löytöpaikka

Tämä ei ole suojelukohde

5 ALAJÄRVI ORAVA

Mjtunnus: 1000040890
 Status:l löytöpaikka
 Ajoitus: kivikautinen
 Laji: löytöpaikka

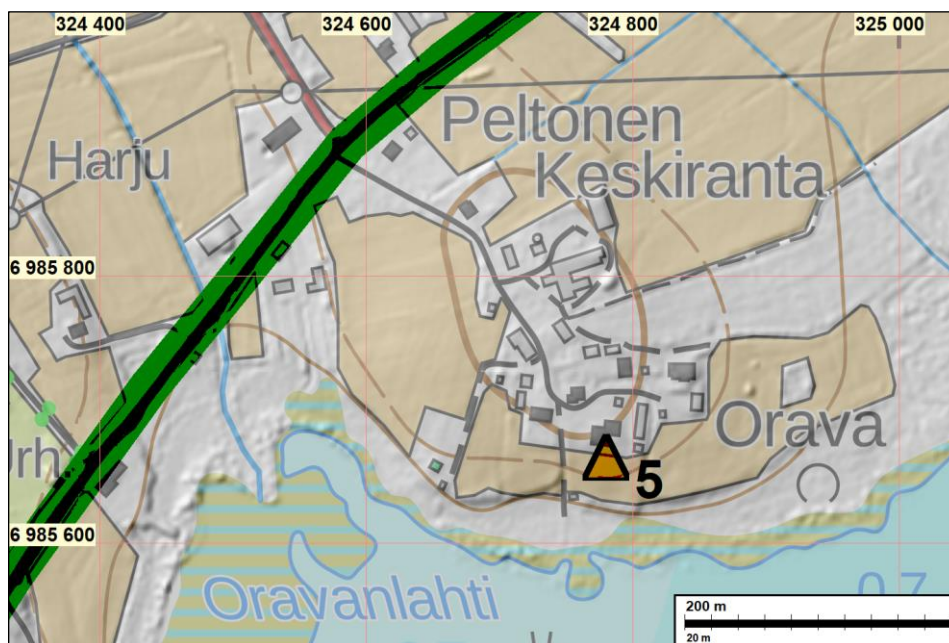
Koordin: N: 6985664 E: 324782 Z: 98 ±3 m, paikannus ±250 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Sijaitsee Alajärven kirkosta 15 km länsilounaaseen.

Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:*
 Menkijärven Oravan talon pellosta on löytynyt 1800-luvulla kivikautinen kourutaltta (KM 2215:778). Esineen tarkka löytöpaikka ja -aika eivät ole tiedossa.

Sepänmaa 2023: Esineen tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa, joten se voi periaatteessa olla löytynyt tielinjan tuntumasta. Tielinjan lähialue oli v. 2023 rakennettua, pusikkoista tai viljalla, joten tarkkaa maastoinventointia ei tienoolla voitu tehdä.



5: Alajärvi Orava.

Muut kohteet

Nämä eivät ole suojelukohteita. Arkeologisia jäännöksiä tiedoksi.

11 KUORTANE PESONEN

Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu kohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: tunnistamaton: röykkiö

Koordin: N: 6975318 E: 322333 Z: 96 ±1 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

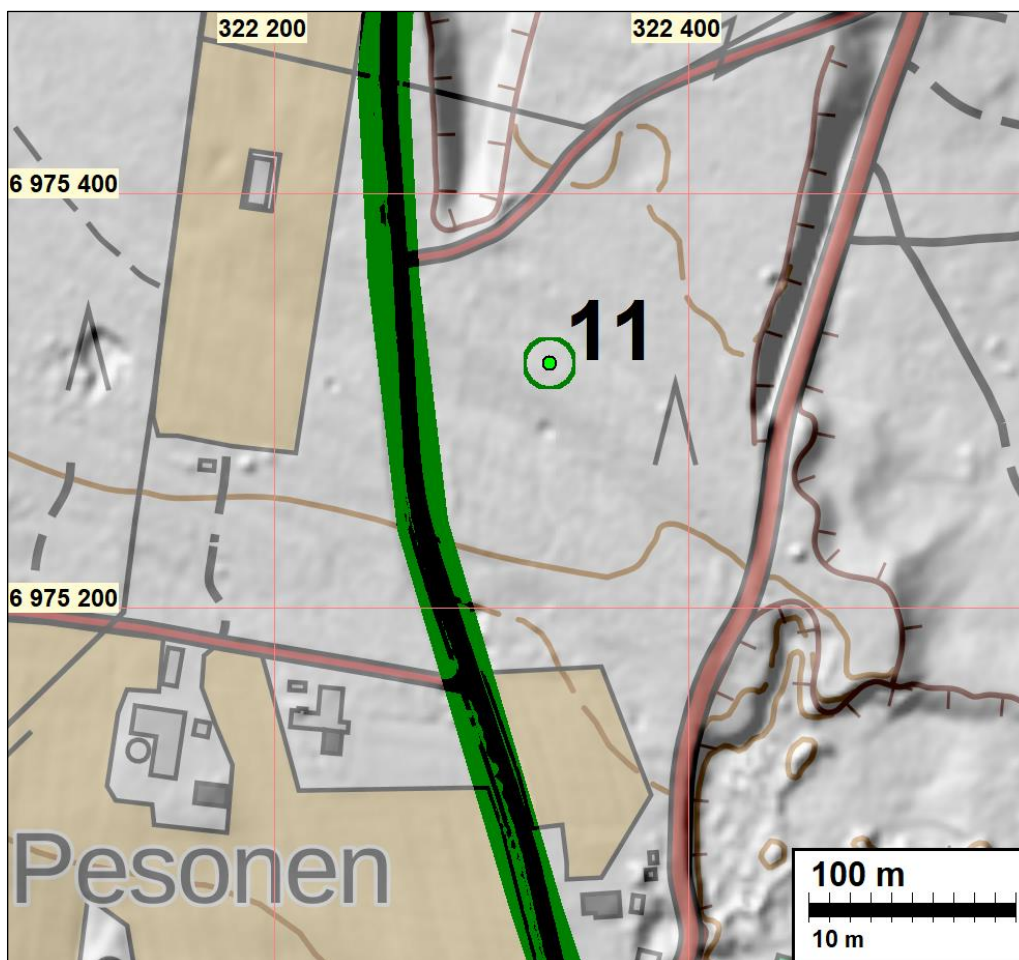
Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 6,4 km pohjoiseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*
 Loivasti etelään viettävällä hiekkakankaalla, hakkuuaukealla, törmän laella, on kivi-röykkiö. Muodoltaan soikea, kooltaan 5 x 2,5 m, korkeus 70 cm. Kivet ovat suurehkoja, suurimmat läpimitaltaan lähes metrin – eivät yhden ihmisen nostettavia. Kivet ovat suureksi osaksi pitkänomaisia ja vaikuttavat lohkokiviltä, joskaan niissä ei ole havaittavissa porausjälkiä eikä varmoja kiilauksen merkkejä. Röykkiön länsilaidalle on kasattu melko uudenaikaista metalli- ja muovijätettä – sillä ei luultavasti ole tekemistä röykkiön kanssa.
 Röykkiön viereen, sekä pohjois- että etelälaidalle, tehtiin koekuopat, joissa maa oli puhdasta kivetöntä hiekkaa, pintakerroksessa oli normaali podsolimaannos.

Inventoijan tulkintoja röykkiöstä: Alueella on jonkin verran kiviä hiekkakankaan pinnassa, mutta ei samantyyppisiä kuin röykkiön kivet, jotka eivät ole pyöristyneet jäätikköjoessa (kuten muut kyseisen harjualueen kivet). Kivet on ihminen siis tuonut kohdalle jostain kauempaa. Kyseessä ei liene esihistoriallinen röykkiö (mm. sijainti ja kivien suuri koko olisivat epätyypillisiä sellaisille). Myöskään uuninpohjalta se ei vaikuta (esim. ryssänuunin), koska viereen tehdyissä koekuopissa ei ollut mitään viitteitä tulenpidosta. On mahdollista, että kyseessä on rakennuskivivarasto.



Vasemmalla: Kiviröykkiö kuvattuna luoteeseen. Lapio eteläisemmän koekuopan kohdalla. Oikealla röykkiö kuvattuna etelään. Röykkiön oikealla laidalla erottuu vaaleana muovi- ja metallijätettä, joka lienee röykkiötä nuorempaa.



11: Kuortane Pesonen.

12 ALAJÄRVI KANGASTIE

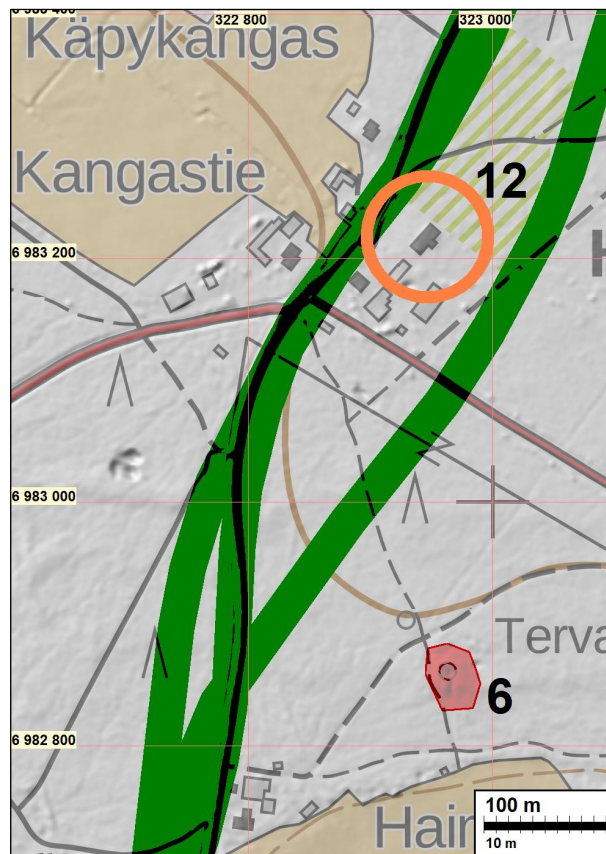
Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu kohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: tonttima

Koordin: N: 6983217 E: 322958 Z: 101 ±1 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Sijaitsee 17,5 km Alajärven kirkosta länsilounaaseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*
 Alajärven pitäjänkartalle v. 1846 paikalle on merkitty Kangastie-niminen talo, joka karttamerkintöjen mukaan on tuolloin ollut sekä kestikievari, että postitalo. Talo on sijainnut käytännössä samalla kohdalla kuin nykyinen.
 Edelleen asuttua, käytössä olevaa pihapiiriä. Ei muinaisjäännös.



12: Alajärvi Kangastie, 6: Alajärvi Haimari.

13 KUORTANE HEROJA

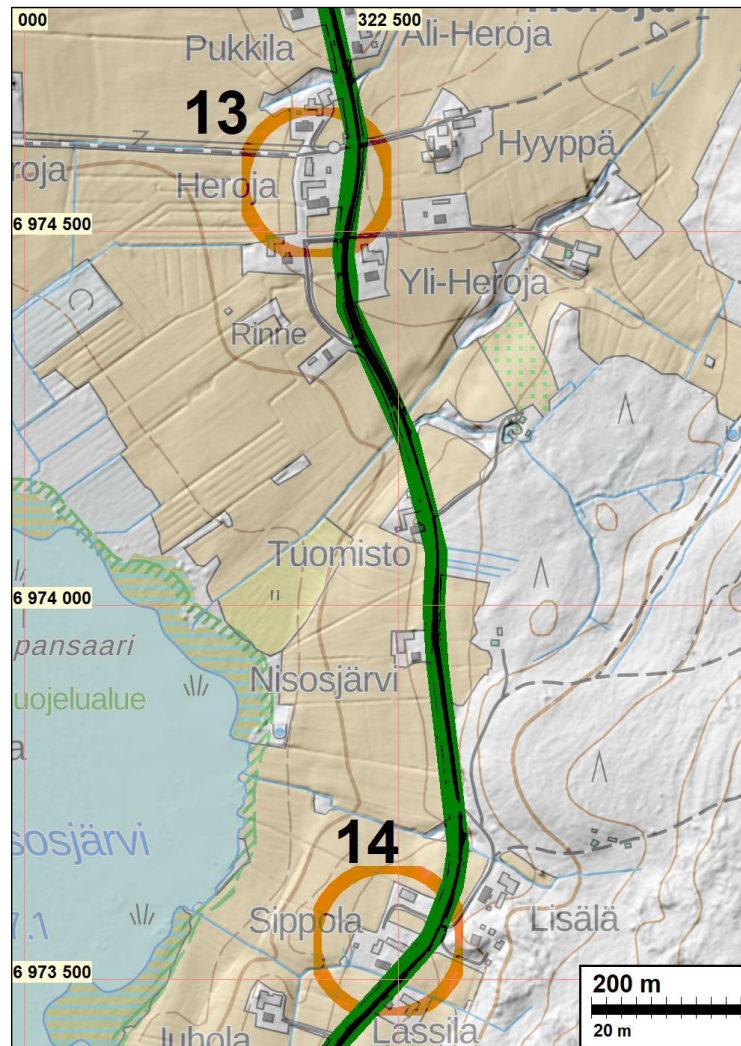
Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu kohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: tonttima

Koordin: N: 6974571 E: 322404 Z: 86 ±2 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 6.4 km pohjoiseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*
 Herojan talo esiintyy vuoden 1737-39 isojakokartassa (Åkerman 1737-39), vuoden 1773 kartassa (Åkerman 1773) ja Kuortaneen pitäjänkartassa (1845) samalla kohdalla kuin nykyisin. Muutos nykyiseen verrattuna on se, että aikaisemmin tielinja on kulkenut talotontin länsipuolitse, nykyisin itäpuolitse. Vuoden 1808 taisteluihin liittyvässä karttaluonnoksessa (tuntematon tekijä 1808?) Herojan talon kohdalle on merkitty "Gästgifveri".
 Edelleen asuttua, käytössä olevaa pihapiiriä. Ei muinaisjäännös.



13: Kuortane Heroja, 14: Kuortane Sippola.

14 KUORTANE SIPPOLA

Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu kohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: tonttimaa

Koordin: N: 6973537 E: 322492 Z: 88 ±2 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 4.7 km pohjoiseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*
 Sippolan talo esiintyy vuoden 1737-39 isojakokartassa (Åkerman 1737-39), vuoden 1773 kartassa (Åkerman 1773) ja Kuortaneen pitäjänkartassa (1845) samalla kohdalla kuin nykyisin.
 Edelleen asuttua, käytössä olevaa pihapiiriä. Ei muinaisjäännös.

Kartta edellisen kohteen (13) yhteydessä.

Havaintoja

Nämä eivät ole arkeologisia kohteita eivätkä Muinaismuistolain suojaamia. Ne on kuitenkin sisällytetty tähän, koska ovat suunniteltujen tielinjojen tuntumassa ja joista nähdäksemme on syytä olla näkemyksemme tässä raportissa. Osaan kohteista voidaan laveasti tulkiten soveltaa myös Muinaismuistolakia (muistomerkit, tarinapaikat).

15 KUORTANE STÅHLIN MUISTOMERKKI

Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu havaintokohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: muu: muistomerkki

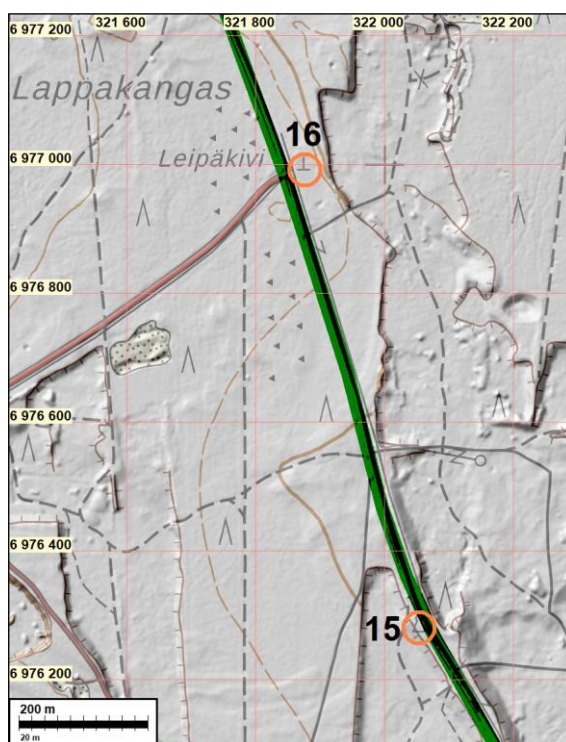
Koordin: N: 6976294 E: 322042 Z: 103 ±1 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 4.7 km pohjoiseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*
 Tien laidalta noin 10 m lounaaseen, tien ja hiekkakuopan välisellä mäntytaimikkoa kasvavalla alueella on muistomerkki. Se on pystytetty paikalla vuonna 1936 ryöstömurhatun Erik Ståhlin muistoksi.
 Maanmittauslaitoksen karttapohjilla kohdalla on muistomerkin symboli.

Tämä mainitaan tässä raportissa siltä varalta, että ei jäisi tienparannushanketta toteutettaessa huomioimatta. Kyseessä ei ole varsinainen arkeologinen kohde.



15: Kuortane Ståhlin muistomerkki, 16: Kuortane Leipäkivi.



Ståhlin muistomerkki. Etelään.

16 KUORTANE LEIPÄKIVI

Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu havaintokohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: muu: tarinapaikka

Koordin: N: 6976993 E: 321872 Z: 97 ±1 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 4.7 km pohjoiseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*
 Maanteiden 711 ja 7113 risteyksen itäpuolella on Maanmittauslaitoksen karttapohjille merkitty kivi, nimeltään "Leipäkivi". Kivi on kooltaan 2 x 3 m, korkeus 90 cm, tasalakinen.
 Kahden haastattelemamme paikkakuntalaisen mielestä kiveen liittyy perimätieto, että venäläiset sotajoukot (Suomen sodan yhteydessä) olisivat kuumentaneet kiven ja paistaneet sen päällä leipiä. Tämä ei allekirjoittaneesta vaikuta uskottavalta. Kuitenkin kivi siihen liittyvien tarinoiden takia – jotka vaikuttavat olevan yleisesti tunnettuja paikkakunnalla – on otettu mukaan tähän raporttiin tarinapaikkana.

Kartta edellisen kohteen (15) yhteydessä.



Leipäkivi. Kuvattu luoteeseen.

17 KUORTANE AKANRISTI

Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu havaintokohde
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: muu: tarinapaikka

Koordin: N: 6978339 E: 321606 Z: 95 ±3 m, paikannus ±150 m

Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

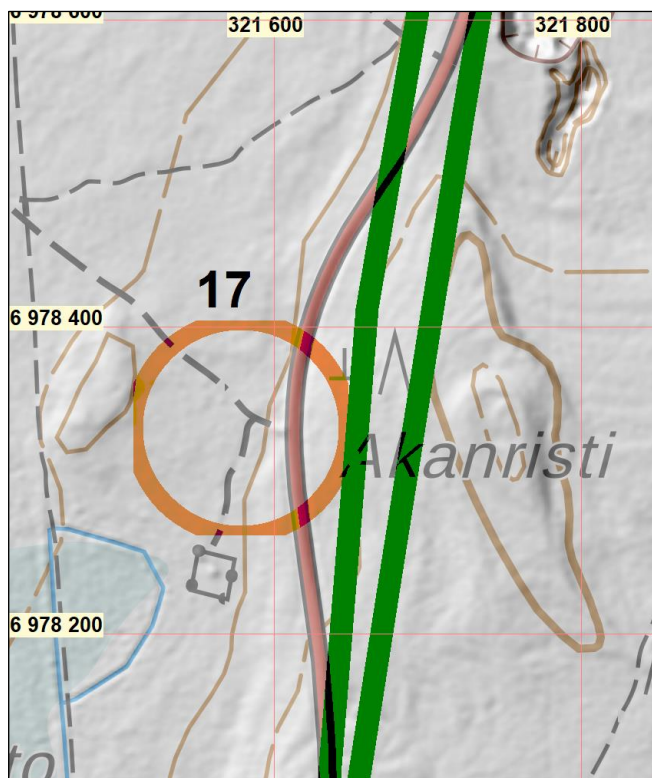
Sijainti: Paikka sijaitsee Kuortaneen kirkosta 9.3 km pohjoiseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*

Maantien 711 varrella on paikannimi "Akanristi". Kahden haastattelemamme paikkakuntalaisen mielestä paikkaan liittyy perimätieto, että tienoolla olisi joskus 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla murhattu nainen. Paikalla, tien länsipuolella, olisi kertoman mukaan vanha mänty (nyt jo kallellaan tai kaatunut), jonka kylkeen olisi merkitty risti tapahtuman muistoksi.

Etsimme inventoinnin yhteydessä alueelta vanhaa kaatunutta mäntyä, mutta emme löytäneet.

Kohta on kuitenkin siihen liittyvien tarinoiden takia – jotka vaikuttavat olevan yleisesti tunnettuja paikkakunnalla – otettu mukaan tähän raporttiin tarinapaikkana.



17: Kuortane Akanristi – merkkipuun summittainen sijainti paikallisen asukkaan tiedonannan perusteella oranssin ympyrän sisällä, tien länsipuolella.

19 ALAJÄRVI KORSUMUSEO

Mjtunnus: uusi kohde
 Status: muu havaintokohde
 Ajoitus: historiallinen: moderni
 Laji: muu: kaivantoja

Koordin: N: 6985109 E: 324146

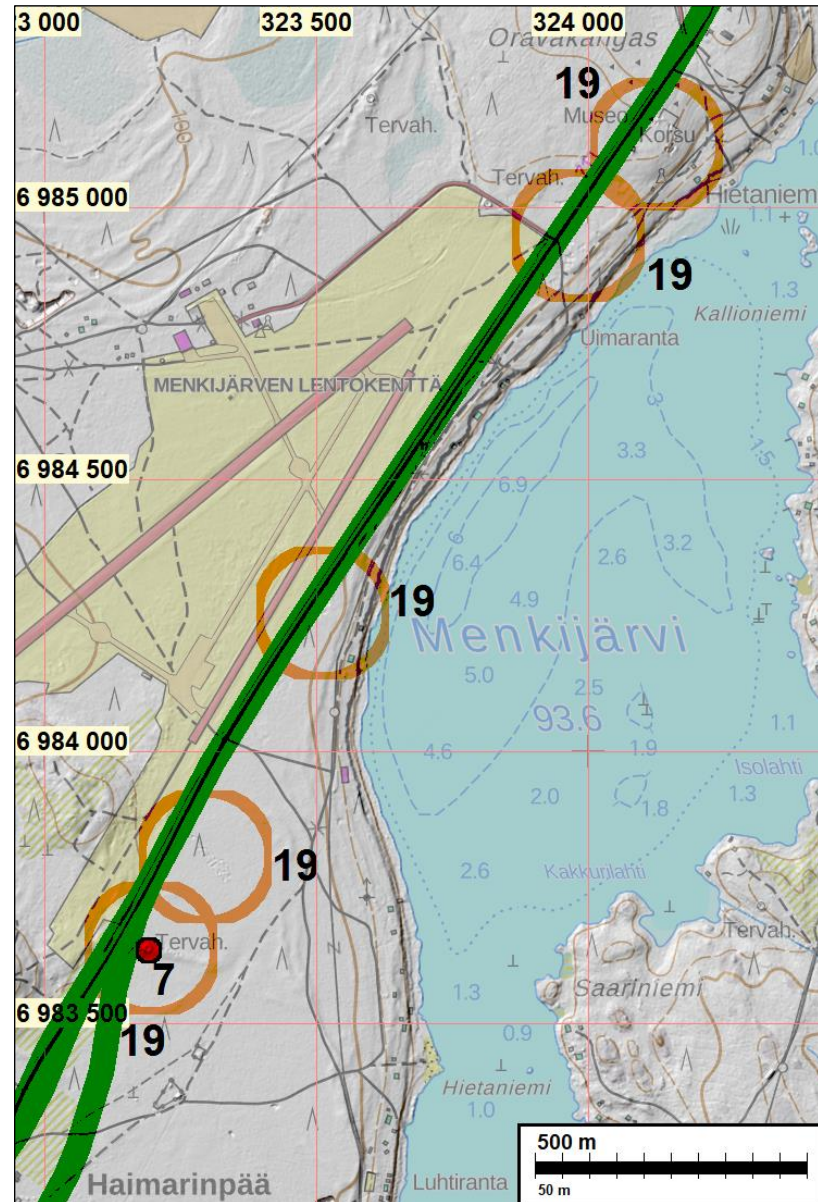
Tutkijat: Sepänmaa & Bakhia 2023 inventointi

Sijainti: Sijaitsee Alajärven kirkosta 15,7 km länsilounaaseen.

Huomiot: *Sepänmaa 2023:*

Menkijärven pohjoisosan ja mt 711 väliin on Maanmittauslaitoksen karttapohjille merkitty "Korsumuseo". Paikalla ei ole varsinaista museota, vaan mm. korsi ja taisteluhautoja, jotka esittelykyltin perusteella on rakennettu paljon II maailmansodan jälkeen matkailunähtävyydeksi. Erilaisia taisteluhautoja ja pesäkkeitä on noin 2 km matkalla tien kaakkoispuolella.

Tien länsipuolella sijaitseva Menkijärven lentokenttä perustettiin 1930-luvun lopulla. Sotien aikana se oli Kauhavan ilmasotakoulun käytössä. Joskus sodan aikaisiin lentokenttiin liittyy samanaikaisia, eri tyyppisiä puolustusvarustuksia. Tässä tapauksessa tulkitsimme kaikki "varustukset" viime vuosikymmenien tuotoksiksi, joten niillä ei ole Muinaismuistolain tai arkeologisen tutkimuksen kannalta suojelu- tai tutkimusarvoa.



19: Alajärvi Korsumuseo – puolustusvarustusten kaltaisia kaivantoja oranssien ympyröiden sisällä, 7: Alajärvi Käpykangas – tervahauta.



Vasemmalla: Taisteluhaudan kaltaisia kaivantoja alueen koillisosassa, kuvattu luoteeseen. Oikealla: am-pumapoteron kaltaisia kuoppia alueen lounaisosassa, tervahaudan (kohde 7) ja maantien 711 välisellä alueella. Kuvattu lounaaseen.